

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ
ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ UNESCO

Η ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ ΥΠΟΨΗΦΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΓΙΑΝΝΑΚΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (Α.Μ. 445)
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΗΜΟΤΙΚΑΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΆΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

2012

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μέσα από αυτό το κείμενο θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέπων καθηγητή μου κ. Δημοτίκαλη Ιωάννη για την σημαντική βοήθεια που μου προσέφερε για την εκπόνηση της εργασίας μου.

Επίσης την οικογένεια μου για την αμέριστη ψυχολογική και οικονομική τους βοήθεια, που συνέβαλαν και αυτοί στο να ολοκληρώσω τις σπουδές μου.

Τέλος οφείλω να ευχαριστήσω όλους τους φίλους μου που με υποστήριξαν σε αυτή μου τη προσπάθεια.

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η παρούσα πτυχιακή αφιερώνεται στους πολυαγαπημένους μου γονείς και στον αδερφό μου!

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΑΦΙΕΡΩΣΗ.....	3
ΠΙΝΑΚΕΣ.....	6
Περίληψη.....	7
Πρόλογος.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
1.1 Η ιστορία της Unesco.....	9
1.2 Γενικά για την Unesco, τι είναι και τι κάνει.....	9
1.3 Unesco και Πολιτισμός.....	10
1.4 Παγκόσμια Κληρονομιά.....	13
1.5 Κριτήρια επιλογής Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς.....	14
1.6 Unesco και Ελλάδα.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η Σπιναλόγκα Μνημείο της UNESCO.....	18
2.1 Η Σπιναλόγκα προτεινόμενο μνημείο της Unesco.....	18
2.2 Το σχέδιο διαχείρισης της Unesco.....	20
2.2.1 Περιεχόμενο του σχεδίου διαχείρισης της Σπιναλόγκα.....	21
2.2.2 Περιοχή εφαρμογής του σχεδίου.....	21
2.2.3Αναγκαιότητα του Σχεδίου Διαχείρισης.....	22
2.2.4 Προετοιμασία του Σχεδίου Διαχείρισης.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑΣ.....	24
3.1 Σχέδιο Διαχείρισης σύμφωνα με κανονισμούς της Unesco.....	24
3.2 Οριοθέτηση του προτεινόμενου Μνημείου.....	25
3.2 Προγραμματική Σύμβαση για τη σύνταξη φακέλου υποψηφιότητας Σπιναλόγκας για τα μνημεία Unesco.....	25
3.3 Περιγραφή του προτεινόμενου Μνημείου.....	26
3.4.1 Οι αρχαίες οχυρώσεις στη Σπιναλόγκα.....	27
3.4.3 Η Σπιναλόγκα Τουρκικός οικισμός.....	29
3.5 Περιληπτική καταγραφή της Ιστορικής Αξίας της Σπιναλόγκα.....	30
3.6 Τεκμηρίωση για την ένταξη.....	33
3.7 Ιδιοκτησιακό καθεστώς.....	35
3.8 Επισκεψιμότητα Σπιναλόγκας.....	36
3.9 Ανάλυση δεδομένων στοιχείων επισκεψιμότητας στη Σπιναλόγκα.....	39
3.10 Η Κνωσός Υποψήφιο Μνημείο της Unesco.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΣΤΟΧΟΙ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	42

4.1 Προστασία του Μνημείου στο σήμερα	42
4.2 Εφαρμογή σχεδίου και επιπτώσεις	42
4.3 Στόχοι σχεδίου – Ανάλυση των σχετιζόμενων τομέων	43
4.3.1 Προστασία και διατήρηση μνημείου	46
4.3.2 Δημόσιος χώρος- προστασία φυσικού περιβάλλοντος	47
4.4 Τεκμηρίωση, εκπαίδευση και έρευνα	48
4.5 Πρόσβαση και μετακινήσεις	49
4.6 Διαχείριση Επισκεπτών	49
Κεφάλαιο 5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ UNESCO	51
5.1 Τουριστική αγορά	51
5.2 Τοπική Κοινωνία	52
5.3 Οφέλη από την ένταξη στον κατάλογο των μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco	52
Κεφάλαιο 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Επισκεψιμότητα Αρχαιολογικού χώρου Σπιναλόγκας

Πίνακας 2: Έσοδα ανά έτος αρχαιολογικού χώρου Σπιναλόγκας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1: Κύρια εισιτήρια

Διάγραμμα 2: Μειωμένα εισιτήρια

Διάγραμμα 3: Ελεύθερη είσοδος

Διάγραμμα 4: Άθροισμα εισιτηρίων (2000-2011)

EIKONEΣ

Εικόνα 1: Ελληνικά μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε όλη την Ελλάδα

Εικόνα 2: Ελληνικά μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς στο κατάλογο της Unesco

Εικόνα 3: Άποψη της Νησίδας σήμερα

Εικόνα 4: Χάρτης της Κρήτης σε κυκλικό πλαίσιο η Ελούντα

Εικόνα 5: Χάρτης του νομού Λασιθίου

Εικόνα 6: Ο προμαχώνας της Σπιναλόγκα

Εικόνα 7: Σπιναλόγκα

Εικόνα 8: Τουρκικός οικισμός Σπιναλόγκα

Εικόνα 9: Σπιναλόγκα και οι γύρω περιοχές

Εικόνα 10: Κνωσός

Περίληψη

Το θέμα της παρούσας εργασίας μου, είναι η ένταξη της οχυρής νησίδας Σπιναλόγκα στο κατάλογο μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco. Το συγκεκριμένο θέμα αποτελεί επίκαιρο γεγονός στην τοπική κοινωνία του Άγιου Νικολάου τα τελευταία δύο χρόνια και πιο συγκεκριμένα, έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις μετά την πολύ επιτυχημένη προβολή της σειράς το «Νησί» το οποίο αποκόμισε τις καλύτερες κριτικές. Διεθνώς γνωστή η ιστορία της Σπιναλόγκα έγινε και από το ομώνυμο βιβλίο της Β. Χίσλοπ που έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες και έχει κάνει γνωστή την ιστορία του νησιού παγκοσμίως. Σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσουμε όλη την ιστορία του, τα κριτήρια ένταξης του, και γενικότερα τις οικονομικές επιπτώσεις και τα οφέλη που θα έχει η ένταξη του μνημείου στον κατάλογο της Unesco. Αρχικά γίνεται αναφορά στο κομμάτι του οργανισμού της UNESCO, τι πρεσβεύει και τι κάνει. Εν συνέχεια αναφερόμαστε στην έννοια της Παγκόσμιας Κληρονομιάς στα ήδη ενταγμένα μνημεία, στα κριτήρια ένταξης της Σπιναλόγκα και τις προδιαγραφές που πρέπει να πληροί. Μετά αναλύουμε διεξοδικά την ιστορία του μνημείου προς ένταξη από τα βάθη της ιστορίας, δηλαδή από την εποχή της Ενετοκρατίας μέχρι και τη τελευταία του ιδιότητα ως Λεπροκομείο. Έχουμε επιπλέον συγκεντρώσει τα επίσημα στοιχεία επισκεψιμότητας του αρχαιολογικού χώρου από το 2000 έως και το 2011 παρατηρώντας την αυξανόμενη ροή του κόσμου. Κλείνοντας το κομμάτι της εργασίας αναφερόμαστε στους στόχους και στους τρόπους υλοποίησης του Σχεδίου Διαχείρισης για την ένταξη του μνημείου στον κατάλογο της Unesco.

Πρόλογος

Η εργασία μας ασχολείται με την ένταξη της Σπιναλόγκας στον κατάλογο μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco. Ο οργανισμός αυτός έχει ευρύ φάσμα και ασχολείται με την προστασία πολιτιστικών και πνευματικών δικαιωμάτων. Το ίδρυμα της Unesco ιδρύθηκε στις 16 Νοεμβρίου το 1945, του οποίου τα αρχικά στην αγγλική αποτελούν και την διεθνή ονομασία UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization). Σκοπός είναι να εξετάσουμε τη μοναδικότητα του μνημείου της Σπιναλόγκα, καθώς πρόκειται για εξαιρετικής σημασίας μνημείο, όπου στα βάθη των αιώνων αποτέλεσε σταθμό στην ιστορία της Κρήτης.

Στο πρώτο κεφάλαιο ξεκινάμε με κάποια ιστορικά στοιχεία για την Unesco και πιο συγκεκριμένα σε σχέση με τον πολιτισμό και τη διαφύλαξη της Παγκόσμιας Κληρονομιάς και πώς η Ελλάδα έχει σχετιστεί με τον οργανισμό αυτό. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερόμαστε στους σκοπούς και την αναγκαιότητα του Σχεδίου Διαχείρισης, που πρέπει να δημιουργηθεί για να καταφέρει η Σπιναλόγκα να μπει στο κατάλογο της Unesco. Εν συνεχεία στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται διεξοδική αναφορά στην περιγραφή του μνημείου και στην τεκμηρίωση των κριτηρίων για την ένταξη. Επιπλέον γίνεται αναφορά της Προγραμματικής Σύμβασης για τη σύνταξη φακέλου υποψηφιότητας, αναφέροντας και τη προσπάθεια ένταξης της Κνωσού στον κατάλογο και των προβλημάτων που αντιμετώπισε. Τέλος στο κεφάλαιο τρία καταγράφεται η επισκεψιμότητα του αρχαιολογικού χώρου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην εφαρμογή του σχεδίου και τις επιπτώσεις που αυτό θα έχει σε όλους τους τομείς της κοινωνίας του Άγιου Νικολάου και των ευρύτερων περιοχών. Ποιες κινήσεις θα πρέπει να γίνουν και ποιοι φορείς εμπλέκονται. Το επόμενο κεφάλαιο έχει να κάνει με τη τουριστική αγορά και πώς αυτή θα διαμορφωθεί, την τοπική κοινωνία εξετάζοντας αναλυτικότερα τα οφέλη από την ένταξη του μνημείου στην Unesco.

Τέλος ακολουθούν τα συμπεράσματα που προέκυψαν από το Σχέδιο διαχείρισης του μνημείου και εν συνέχεια η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Η ιστορία της Unesco

Ο οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδεία, την επιστήμη και τον Πολιτισμό (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) είναι ένας από τους σημαντικότερους Ειδικούς Οργανισμούς του Συστήματος των Ηνωμένων Εθνών με αρμοδιότητες Παγκόσμιας Εμβέλειας. Ασχολείται με την προστασία πολιτιστικών και πνευματικών αγαθών υιοθετώντας την προσέγγιση της Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η έννοια της Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας και ο ρόλος που διαδραματίζει στη δημιουργία νέων θεσμών και συστημάτων πρόσληψης των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των δρώντων της διεθνούς σκηνής, βρέθηκαν στο επίκεντρο του επιστημονικού και πολιτικού ενδιαφέροντος. Το σύνταγμα της Unesco δημιουργήθηκε στις 16 Νοεμβρίου του 1945 μετά την επικύρωση του από είκοσι χώρες: Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Τσεχοσλοβακία, Δανία, Δομινικανή Δημοκρατία, Αίγυπτος, Γαλλία, Ελλάδα, Ινδία, Λίβανος, Μεξικό, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Σαουδική Αραβία, Νότια Αφρική, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες.

Οι κύριοι προκάτοχοι πριν τη προσέλευση της Unesco ήταν :

- Η διεθνής Επιτροπή της πνευματικής συνεργασίας (CICI), Γενεύη 1922-1946, η εκτελεστική αντιπροσωπεία της, το Διεθνές Ίδρυμα Πνευματικής Συνεργασίας
- Το Διεθνές Γραφείο Εκπαίδευσης (IBE), Γενεύη, 1925-1968. Από το 1969 το IBE είναι μέρος της γραμματείας της UNESCO κάτω από τα δικά του καταστατικά (Unesco, 2012a).

1.2 Γενικά για την Unesco, τι είναι και τι κάνει

Όπως προαναφέρθηκε, η Unesco ιδρύθηκε το 1945 και σκοπός του οργανισμού σύμφωνα με το καταστατικό του κείμενο συνίσταται η « διατήρηση, αύξηση και διάχυση της γνώσης διασφαλίζοντας την διατήρηση και την προστασία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς των βιβλίων, έργων τέχνης και των μνημείων της ιστορίας και της επιστήμης». Σταδιακά παράλληλα με την ανοικοδόμηση της Γηραιάς Ηπείρου και την ανάδυση νέων

προκλήσεων από τα αναπτυσσόμενα κράτη το ενδιαφέρον μετατοπίστηκε στην προστασία των μνημείων σε καιρό ειρήνης, ιδιαίτερα υπό το πρίσμα των χωροταξικών και οικολογικών προβλημάτων που προκλήθηκαν από τα ρεύματα της έντονης αστικοποίησης και τη βιομηχανοποίηση της παραγωγής. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του οργανισμού η επιχειρησιακή δράση για τη διάσωση μνημείων εμπεριείχε μια διακριτή περιβαλλοντική διάσταση. (Ζερβάκη, 2010, σελ. 39)

Μέσω των στρατηγικών και των δραστηριοτήτων της, η Unesco (2012b) συμβάλλει ενεργά στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Διακήρυξης της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών. Οι στόχοι που έχουν τεθεί είναι:

- εξάλειψη της εξαιρετικής φτώχειας και πείνας,
- επίτευξη πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε οικουμενικό επίπεδο,
- προαγωγή της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση της θέσης των γυναικών
- περιορισμός της παιδικής θνησιμότητας,
- βελτίωση της μητρικής υγείας,
- καταπολέμηση του HIV/AIDS, της μαλάριας και άλλων ασθενειών,
- διασφάλιση περιβαλλοντικής αειφόρου ανάπτυξης και οργάνωση παγκόσμιας σύμπραξης για την ανάπτυξη (Μαμούχα Σ.,2010), (Unesco,2012c) .

1.3 Unesco και Πολιτισμός

Το 1972 στην έδρα της Unesco υιοθετείται η Σύμβαση για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και φυσικής Κληρονομιάς, το πρώτο ολοκληρωμένο κείμενο όσον αφορά τη προστασία των μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Το 1999 έγινε η πρώτη διερεύνηση για την προστασία των μνημείων σε περιόδους ένοπλης σύρραξης, με την υιοθέτηση του δευτέρου πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Χάγης του 1954, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα εγγραφής Μνημείων στον Διεθνή Κατάλογο αγαθών πολιτιστικής κληρονομιάς μέγιστης σημασίας για την ανθρωπότητα υπό ενισχυμένη προστασία. Η Unesco εκτός των άλλων ως οργανισμός διαφυλάσσει γενικότερα τις παραδόσεις και την άυλη κληρονομιά η οποία μπορεί να είναι, είτε γλώσσες, τραγούδια, φεστιβάλ κ.λπ.

Τα προγράμματα του τομέα Πολιτισμού της Unesco έχουν κερδίσει τη δημόσια αναγνώριση και συμπάθεια κυρίως μετά την επιτυχία χρηματοδότησης των εξορμήσεων

όπου και διασώθηκαν οι ναοί του Άμπου Σιμπέλ και των Φιλών στην Άνω Αίγυπτο (22 ναοί). Στον τομέα του Πολιτισμού σημαντικός σταθμός ήταν η Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτισμικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972) η οποία αποσκοπούσε στη προστασία σημαντικών χώρων και μνημείων, όπως το Μεγάλο Τείχος της Κίνας, τον Εθνικό Δρυμό του Κιλιμάντζαρο, κ.λπ. Κατά την δεκαετία 1988-1997 η Unesco θέτει στόχους και δίνει προτεραιότητα σε πολιτισμικά και οικολογικά γεγονότα. Η κληρονομιά δεν μπορεί να διασφαλιστεί μόνο με τη διάσωση μνημείων, το παρελθόν δεν είναι μόνο πέτρα. Παγκόσμια Κληρονομιά είναι επίσης οι ιδέες και τα πιστεύω γι' αυτό το λόγο πρέπει να πάρουν τη θέση που τους ανήκει. Το 2003 λοιπόν υιοθετήθηκε από το γενικό συνέδριο της Unesco η Διεθνής Συνθήκη για την προστασία της άυλης κληρονομιάς. Πριν τεθεί σε ισχύ είχε πιστοποιήσει 90 αριστουργήματα της άυλης και προφορικής κληρονομιάς (Μπαλάσα -Φλέγκα, 2009).

Η Unesco προωθεί τις πόλεις ως χώρους συνάντησης και κέντρων πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Τα πιλοτικά προγράμματα που υλοποιούνται υπό την αιγίδα της Unesco επηρεάζουν μια πόλη, ειδικότερα τη νομοθεσία της, την αρχιτεκτονική, το περιβάλλον, τη κατοικία, το δημόσιο χώρο, τις δεξιότητες. Τα περισσότερα προγράμματα περιλαμβάνουν συμφωνίες μεταξύ διαφόρων πόλεων σύμφωνα με κοινές αρχές:

- Λαμβάνοντας υπόψη το έδαφος και το περιβάλλον.
- Σεβόμενοι τη πολιτισμική και κοινωνική ποικιλομορφία.
- Μεταθέτοντας την ευθύνη στους πολίτες.
- Προάγοντας την οικονομική ανάπτυξη, μέσω της σωστή διαχείρισης του πολιτισμού.

Για όλα τα παραπάνω που αναφέραμε θα πρέπει να υπάρχει η απαραίτητη νομική κατοχύρωση. Γι' αυτό το λόγο η Unesco έχει κάποια βασικά όργανα για τον πολιτισμό ,τα οποία είναι:

- 1950 : Συμφωνία για την εισαγωγή εκπαιδευτικών, επιστημονικών και πολιτιστικών υλικών (Συμφωνία της Φλωρεντίας) με το πρωτόκολλό της (Ναϊρόμπι) να βελτιώνει τη διακίνηση της γνώσης.
- 1952 : Καθολική Συνθήκη Πνευματικών Δικαιωμάτων, ανανεώθηκε το 1971, προστατεύει την πνευματική ιδιοκτησία, από επιστημονικά και λογοτεχνικά κείμενα μέχρι ταινίες και γλυπτά.
- 1954 : Συνθήκη για την Προστασία της Πολιτιστικής Ιδιοκτησίας σε περίπτωση ένοπλης Σύγκρουσης.

- 1970 : Συνθήκη σχετικά με τα μέσα για την απαγόρευση και την παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταφοράς ιδιοκτησίας της πολιτιστικής περιουσίας. Αυτή η συνθήκη είναι ο ακρογωνιαίος λίθος των προσπαθειών για τη συγκράτηση του παράνομου εμπορίου τέχνης.
- 1972 : Συνθήκη που αφορά την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Η συνθήκη αυτή ήταν η πρώτη σύμβαση για να γεννηθεί η ιδέα ότι η ανθρωπότητα κατέχει μια κοινή κληρονομιά και το νομικό ίδρυμα για τη λίστα Παγκόσμιας κληρονομιάς.
- 1980 : Σύσταση σχετικά με τη θέση του καλλιτέχνη. Αναγνώρισε τους πρόσθετους όρους εργασίας των καλλιτεχνών και του μοναδικού ρόλου τους στην κοινωνία.
- 2001 : Συνθήκη σχετικά με την προστασία της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Ήταν η πρώτη σύμβαση για να προστατεύσει τέτοιες περιοχές όπως το φάρο της Αλεξάνδρειας στην Αίγυπτο και τα ναύαγια που είναι πάνω από εκατό χρόνια.
- 2001 : Καθολική Διακήρυξη σχετικά με τη πολιτισμική ποικιλομορφία, που την αναγνωρίζει ως τμήμα « της κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας » .
- 2003 : Συνθήκη για την προστασία της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς.
- 2005 : Συνθήκη σχετικά με την προστασία και την προώθηση της ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων.

1.4 Παγκόσμια Κληρονομιά

Η ίδρυση του Κέντρου Παγκόσμιας Κληρονομιάς έγινε το 1992 με στόχο τον οριζόντιο συντονισμό όλων των πολιτικών και των οργάνων του συστήματος της Σύμβασης ώστε να διασφαλιστεί η γεωγραφική και θεματική ισορροπία μεταξύ της περιβαλλοντικής και της πολιτιστικής διάστασης της Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

«Πολιτιστική Κληρονομιά» νοούνται:

- Μνημεία: αρχαία έργα, σημαντικά έργα γλυπτικής και ζωγραφικής ή κατασκευές αρχαιολογικού χαρακτήρα, σύνολα έργων οικουμενικής αξίας από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης.
- Σύνολα οικοδομημάτων: ομάδες κτιρίων, τα οποία λόγω της αρχιτεκτονικής, της ομοιογένειας ή της θέσης τους, έχουν οικουμενική αξία, από την άποψη της ιστορίας, τέχνης, επιστήμης κ.α.
- Τοποθεσίες: έργα ανθρώπου ή συνδυασμός έργων ανθρώπου και φύσης καθώς και εκτάσεις περιλαμβανομένων και των αρχαιολογικών χώρων. (Ζερβάκη, 2010 σελ. 67)

Η αποστολή παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO είναι :

- Να ενθαρρύνει τις χώρες να υπογράψουν τη συνθήκη παγκόσμιας κληρονομιάς και να εξασφαλίσει την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς τους.
- Να ενθαρρύνει τα κράτη που έχουν αποδεχτεί τη συνθήκη παγκόσμιας κληρονομιάς και να προτείνουν περιοχές μέσα στο εθνικό τους έδαφος για το συνυπολογισμό τους στη λίστα παγκόσμιας κληρονομιάς.
- Να ενθαρρύνει τα κράτη που έχουν αποδεχτεί τη συνθήκη παγκόσμιας κληρονομιάς να καθιερώσουν σχέδια διαχείρισης και συστήματα αναφοράς με σκοπό τη διατήρηση των τοποθεσιών τους στη λίστα παγκόσμιας κληρονομιάς.
- Να βοηθήσει τα κράτη που έχουν αποδεχτεί τη συνθήκη παγκόσμιας κληρονομιάς στην προστασία των χαρακτηριστικών παγκόσμιας κληρονομιάς με την παροχή τεχνικής βοήθειας και επαγγελματικής κατάρτισης
- Να παρέχει τη βοήθεια έκτακτης ανάγκης για τις τοποθεσίες παγκόσμιας κληρονομιάς σε άμεσο κίνδυνο.
- Να υποστηρίξει τις δημόσιες δραστηριότητες ενημέρωσης – οικοδόμησης των κρατών που έχουν αποδεχτεί τη συνθήκη παγκόσμιας κληρονομιάς για τη διατήρηση της κληρονομιάς αυτής.

- Να ενθαρρύνει τη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στη διαφύλαξη της πολιτιστικής και φυσικής τους κληρονομιάς
- Να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία για τη διατήρηση της παγκόσμιας φυσικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς .

1.5 Κριτήρια επιλογής Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Η συμπερίληψη ή μη των προτεινόμενων αγαθών στο κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, πραγματοποιείται βάσει δέκα κριτηρίων. Τα κριτήρια αναθεωρούνται ανελλιπώς από την επιτροπή για να αντανακλούν την εξέλιξη της ίδιας της έννοιας της Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Μέχρι και το τέλος του 2004, μία τοποθεσία έμπαινε στη λίστα παγκόσμιας κληρονομιάς με βάση, έξι πολιτιστικά και τέσσερα φυσικά κριτήρια. Με την υιοθέτηση των αναθεωρημένων λειτουργικών οδηγιών για την εφαρμογή της Συνθήκης παγκόσμιας κληρονομιάς, υπάρχει μόνο ένα σύνολο δέκα κριτηρίων.

• Τα Κριτήρια Επιλογής είναι:

- i. Να αντιπροσωπεύει ένα αριστούργημα ανθρώπινης δημιουργικής μεγαλοφυΐας.
- ii. Να αναδεικνύει μία σημαντική ανταλλαγή ανθρωπίνων αξιών, πάνω από ένα χρονικό διάστημα ή μέσα σε μία πολιτιστική περιοχή του κόσμου, στις εξελίξεις στην αρχιτεκτονική ή την τεχνολογία, στις μνημειακές τέχνες, στο σχεδιασμό πόλεων ή στο σχεδιασμό τοπίων.
- iii. Να αναδεικνύει μία μοναδική ή τουλάχιστον εξαιρετική μαρτυρία μιας πολιτιστικής παράδοσης ή ενός πολιτισμού που υπάρχει ακόμα ή έχει εξαφανιστεί.
- iv. Να αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα ενός τύπου κτιρίου, αρχιτεκτονικού ή τεχνολογικού συνόλου , ή μία τοποθεσία που να επεξηγεί ένα ή πολλά σημαντικά στάδια στην ιστορία της ανθρωπότητας.
- v. Να αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα μιας παραδοσιακής ανθρώπινης αποικίας, μιας χρήσης του εδάφους ή μιας θαλάσσιας χρήσης αντιπροσωπευτική μίας(πολλών) κουλτούρας (κουλτούρων), ή μιας ανθρώπινης αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον ειδικότερα όταν έχει γίνει τρωτό κάτω από τον αντίκτυπο της αμετάκλητης αλλαγής.
- vi. Να είναι άμεσα ή απτά συνδεδεμένο με γεγονότα ή παραδόσεις διαβίωσης, με ιδέες ή πιστεύω και με καλλιτεχνικά ή λογοτεχνικά έργα εξαιρετικής παγκόσμιας σημασίας. (Η επιτροπή θεωρεί ότι το συγκεκριμένο κριτήριο είναι προτιμότερο να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με άλλα κριτήρια).
- vii. Να περιέχει εξάισια φυσικά φαινόμενα ή περιοχές εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς και αισθητικής σπουδαιότητας.

viii. Να αποτελούν εξαιρετικά παραδείγματα σημαντικών σταδίων της ιστορίας της γης, συμπεριλαμβανομένου του αρχείου της ζωής, σημαντικών εν εξελίξει γεωλογικών διαδικασιών στην ανάπτυξη των γνωρισμάτων του εδάφους, ή σημαντικών γεωμορφολογικών ή φυσιογραφικών χαρακτηριστικών.

ix. Να αποτελούν σημαντικά παραδείγματα που αντιπροσωπεύουν τις σημαντικές τρέχουσες οικολογικές και βιολογικές διαδικασίες στην εξέλιξη και την ανάπτυξη του επίγειου, φρέσκου νερού, των παράκτιων και θαλασσίων οικοσυστημάτων και των κοινοτήτων των φυτών και των ζώων

x. Να περιέχει τους σημαντικότερους και σπουδαιότερους φυσικούς βιότοπους για την επιτόπια συντήρηση της βιολογικής ποικιλομορφίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που περιέχουν τα απειλούμενα είδη σημαντικής καθολικής αξίας είτε από επιστημονικής άποψης είτε και από θέμα ύπαρξης.

Η προστασία, η διαχείριση, η αυθεντικότητα και η ακεραιότητα των ιδιοτήτων είναι επίσης σημαντικοί παράγοντες. Από το 1992 οι σημαντικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ανθρώπων και του φυσικού περιβάλλοντος έχουν αναγνωριστεί ως πολιτιστικά τοπία (*Unesco, 2012b*).

Η θέσπιση κριτηρίων ωστόσο, αποτελεί το πρώτο βήμα στη διαδικασία αξιολόγησης, η οποία είναι και σύνθετη και πολυεπίπεδη σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο της Σύμβασης.

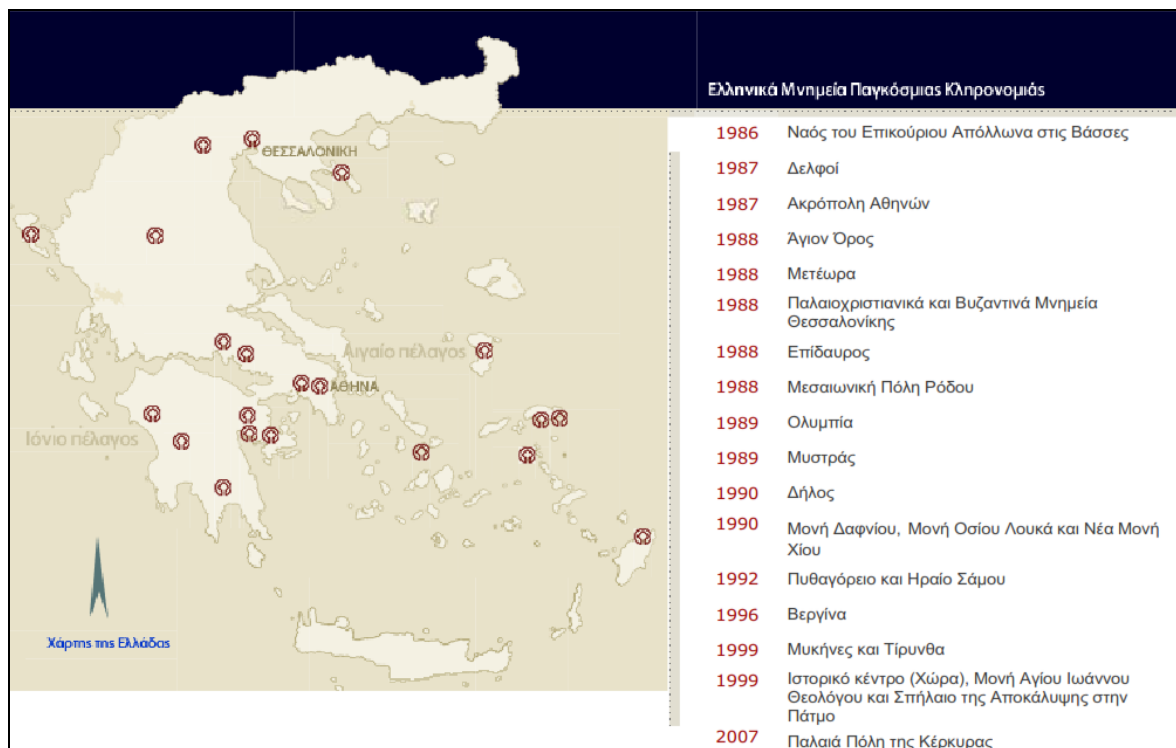
1.6 Unesco και Ελλάδα

Η Ελλάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια χώρα, κοιτίδα του πολιτισμού καθώς πολλά μνημεία από διαφορετικές εποχές ακόμα και σήμερα αποτελούν σημεία θαυμασμού. Από το 1981 όπου η Ελλάδα έχει υπογράψει τη συνθήκη της Unesco δεκαεφτά μνημεία έχουν συμπεριληφθεί στον κατάλογο Παγκόσμιας κληρονομιάς.

Τα Μνημεία βρίσκονται διασκορπισμένα σε όλη την Ελλάδα και παρουσιάζονται με χρονική σειρά παρακάτω:

- i. Ο Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα στις Βάσσειες (1986)
- ii. Οι Δελφοί (1987)
- iii. Η Ακρόπολη Αθηνών (1987)
- iv. Το Άγιον Όρος (1988)
- v. Τα Μετέωρα (1988)
- vi. Τα Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά Μνημεία Θεσσαλονίκης (1988)
- vii. Η Επίδαυρος (1988)

- viii. Η Μεσαιωνική Πόλη της Ρόδου (1988)
- ix. Η Ολυμπία (1989)
- x. Ο Μυστράς (1989)
- xi. Η Δήλος (1990)
- xii. Η Μονή Δαφνίου, η Μονή Οσίου Λουκά και η Νέα Μονή (1990)
- xiii. Το Πυθαγόρειο και το Ηραίο Σάμου (1992)
- xiv. Η Βεργίνα (1996)
- xv. Οι Μυκήνες και η Τίρυνθα (1999)
- xvi. Το Ιστορικό κέντρο (Χώρα), η Μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου και το Σπήλαιο Αποκάλυψης στην Πάτμο (1999)
- xvii. Η Παλαιά Πόλη της Κέρκυρας (2007) . (Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, 2007)

Εικόνα 1: Τα μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς ανά την Ελλάδα (Πηγή: <http://odysseus.culture.gr/h/2/gh21.html>)

Εικόνα 2: Ελληνικά μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς στον κατάλογο Unesco

(Πηγή: <http://whc.unesco.org/statesparties/gr/>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η Σπιναλόγκα Μνημείο της UNESCO

2.1 Η Σπιναλόγκα προτεινόμενο μνημείο της Unesco

Το ιστορικό μνημείο της Σπιναλόγκα προτεινόμενο για ένταξη στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς αντιπροσωπεύει ένα μοναδικό σύνολο πολιτιστικής κληρονομιάς, υψηλής αισθητικής αξίας που στα μέσα των αιώνων κατέγραψε μια αξιοσημείωτη πορεία. Η οχυρή νησίδα Σπιναλόγκα θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα επιθαλάσσια οχυρά της Μεσογείου, αρχιτέκτονες, τεχνίτες, μηχανικοί προβληματίστηκαν για να σχεδιάσουν αυτό το Φρούριο. Μετά το τέλος της Τουρκοκρατίας τα πράγματα άλλαξαν τελείως. Ο οικισμός μαράζωσε και δίνεται η ευκαιρία στην κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας να στεγάσει το Λεπροκομείο.

Η γεωγραφική της θέση δεν θα μπορούσε να την αφήσει ανεκμετάλλευτη, καθώς εξ' αρχής συγκέντρωνε σημαντικές ιδιαιτερότητες. Πολύ πριν την κατασκευή των οχυρώσεων από φυσικού υπήρχε μεγάλος περίβολος, που περιέκλειε τη βορειοδυτική της πλευρά και εκτεινόταν κατά μήκος της. Στα τέλη του 16 ου αιώνα η νησίδα αποκτά στρατιωτικό χαρακτήρα λόγω των οχυρών που δημιουργούνται, αυτό συνεχίζεται και κατά τον 17^ο αιώνα όπου επισκευάζονται οι φθορές που είχε επιφέρει ο χρόνος .Αξίζει να σημειωθεί ότι πριν την κατασκευή του οχυρού στη νησίδα υπήρχε και ορθόδοξος ναός του Αγίου Νικολάου .

Τα μνημεία που μπορούν να καταγραφούν είναι τα εξής:

- Το φρούριο
- Τα κτίρια του Ενετικού Στρατοπέδου
- Οι Ναοί (Αγίου Νικολάου, Αγίου Γεωργίου, Αγίου Παντελεήμονα)
- Τα κτίρια της Τουρκοκρατίας (Οι κατοικίες του οικισμού)
- Τα κτίρια του Λεπροκομείου(Οι κατοικίες των λεπρών, το νοσοκομείο το νεκροταφείο).

Κατά ένα μοναδικό τρόπο η ιστορία της Σπιναλόγκας ενώνει ιστορικές περιόδους από διάφορους λαούς. Πιο συγκεκριμένα από τη περίοδο της Ενετοκρατίας (1204-1669), έπειτα την Τουρκοκρατία (1669-1898) περιήλθε στην Κρητική Πολιτεία (1898-1913) και τέλος στο Νεότερο Ελληνικό Κράτος.(1913-). (Μοσχόβη Γ,2005)

2.1.1 Το νησί σήμερα

Εικόνα 3: Άποψη της Νησίδας σήμερα (Μοσχόβη Γ, 2005)

Στο πέρασμα των αιώνων διατηρήθηκε ζωντανή η ιστορία του νησιού. Μπορεί κανείς να παρατηρήσει όλες τις φάσεις των εποχών που πέρασε, να μένουν οι περισσότερες αναλλοίωτες στο πέρασμα του χρόνου. Στην διάρκεια των αιώνων εξυπνήθησαν διαφορετικούς σκοπούς οι οποίοι την μεταμόρφωσαν την εξέλιξαν και την προσάρμοσαν στις εκάστοτε αντιλήψεις.

Το νησί σήμερα αποτελεί «ιστορικό κέντρο» μιας ευρύτερης περιοχής (Πλάκα). Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά από την Ακρόπολη και την Κνωσό είναι το τρίτο σε επισκεψιμότητα μνημείο στη χώρα. Φέτος το καλοκαίρι η Σπιναλόγκα ετοιμάζεται να υποδεχθεί πάνω από 500.000 επισκέπτες, αριθμό σχεδόν διπλάσιο από εκείνον της περσινής σεζόν (βλέπε παρακάτω).

Το 1963 η Σπιναλόγκα περιήλθε στην κυριότητα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού ως Δημόσιο Τουριστικό κτήμα και το 1970 χαρακτηρίστηκε «τοποθεσία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους». Σήμερα λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού ως οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος.

Η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του μνημείου, αποτελεί πρωταρχικό σκοπό όχι μόνο για ιστορικούς λόγους αλλά και για ουσιαστική προοπτική οικονομικής ανάπτυξης.

2.2 Το σχέδιο διαχείρισης της Unesco

Σκοποί

Το σχέδιο διαχείρισης έχει ως σκοπό να προστατέψει όλες τις πολιτιστικές αξίες οι οποίες εμπεριέχονται στο μνημείο που εξετάζουμε και πιο συγκεκριμένα σε αυτή τη πτυχή εντάσσονται:

- Η προστασία του αρχιτεκτονικού πλούτου και των οχυρώσεων.
- Η διατήρηση του φυσικού κάλλους της νησίδας.
- Η βελτίωση των υπαρχόντων κτιρίων-μνημείων.
- Η προώθηση από την τοπική κοινωνία και η στήριξη της για την επίτευξη της κοινωνικής και οικονομικής της άνθησης.

Το σχέδιο διαχείρισης για το μνημείο της Σπιναλόγκα αποσκοπεί σε κάποιους συγκεκριμένους στόχους. Ένας από αυτούς είναι η βελτίωση των λειτουργικών προβλημάτων του νησιού, έτσι ώστε να είναι πιο εύκολο και για τους κατοίκους του νησιού αλλά και για τους επισκέπτες να κατανοούν και να μπορούν καλύτερα να απολαύσουν το μνημείο και τη μοναδική ιστορική του αξία. Επιπλέον πρέπει να γίνει κατανοητή η μοναδική αξία του μνημείου και στους ιθύνοντες, και ότι από τη προστασία και τη προβολή της Σπιναλόγκα ως ένα μνημείο που δίνει «ζωή» στην ευρύτερη περιοχή της Πλάκας- Ελούντας και γενικότερα στον Άγιο Νικόλαο, οφείλονται πολλοί παράγοντες, με λίγα λόγια να γίνει προώθηση της αποτελεσματικής διαχείρισης του μνημείου.

Άλλωστε είχε υιοθετηθεί και από τον οργανισμό της Unesco μια διακήρυξη σχετικά με τις αρχές της διεθνούς πολιτιστικής συνεργασίας στην οποία αναφέρεται ότι «όλοι οι πολιτισμοί αποτελούν μέρος της κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας» (Ζερβάκη, 2010).

2.2.1 Περιεχόμενο του σχεδίου διαχείρισης της Σπιναλόγκα

Ο σκοπός του σχεδίου είναι η συντονισμένη διαχείριση του μνημείου από πολλούς φορείς. Η επιτυχία του σχεδίου σε πολύ μεγάλο βαθμό εξαρτάται από τους φορείς που θα ασχοληθούν με το έργο όπου θα αναλυθεί διεξοδικά στο κεφάλαιο 4. Τα ζητήματα και οι στόχοι που θα τεθούν στο σχέδιο διαχείρισης θα πρέπει να ακολουθούν την επικαιρότητα, να επανεξετάζονται με το πέρασ του χρόνου και να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα ειδάλλως αν δεν γίνει αυτό, ανά πενταετία όπου γίνεται επιθεώρηση του μνημείου για το ανά θα παραμείνει στον κατάλογο της Unesco, το εκάστοτε μνημείο και δεν τηρούνται οι δεσμεύσεις και οι στόχοι που έχουν τεθεί στο σχέδιο διαχείρισης θα υπάρξει πρόβλημα συνέχειας στο κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Αδιαμφισβήτητη η ένταξη της οχυρή νησίδα Σπιναλόγκα στον κατάλογο της Unesco αποτελεί γεγονός εξέχουσας σημασίας. Μιλάμε για ένα πολιτιστικό προϊόν καλοδιατηρημένο, το οποίο μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη στη τοπική ανάπτυξη, πλήρη απασχόληση πολλών ειδικοτήτων, κύρος και σίγουρα για την ελληνική επικράτεια και όχι μόνο θα προσφέρει τη διατήρηση της πολιτισμικής συνέχειας και της τοπικής ταυτότητας. Το σχέδιο διαχείρισης προϋποθέτει τη συμμετοχή των τοπικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας όπου θα πρέπει να δοθεί έμφαση στα ανταποδοτικά οφέλη για την τοπική κοινωνία ώστε να συνεργαστεί. Τέλος το παραπάνω σχέδιο θα πρέπει να έχει ως στόχο το σωστό προγραμματισμό, ο οποίος να εκπληρώνει τις απαιτήσεις οι οποίες έχουν τεθεί και να πιστοποιεί ότι η διαχείριση του μνημείου θα είναι σύμφωνη με τις ανάγκες του. Στους στόχους μέσα έκτος από τη προστασία και τη προβολή της Σπιναλόγκα ως ένα οικονομικά ενεργό μνημείο είναι και η βελτίωση των λειτουργικών προβλημάτων προκειμένου να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις ώστε κάτοικοι και επισκέπτες να απολαμβάνουν και να κατανοούν το μνημείο.

2.2.2 Περιοχή εφαρμογής του σχεδίου

Όσον αφορά τη περιοχή εφαρμογής του σχεδίου θα πρέπει να προσδιοριστούν με ακρίβεια τα γεωγραφικά όρια του μνημείου. Η νησίδα της Σπιναλόγκα όπου βρίσκεται στη βόρεια είσοδο του κόλπου της Ελούντας, έχει έκταση 85 στρέμματα και 53 μέτρα υψόμετρο. Εντός της ζώνης του μνημείου περιβάλλονται μνημεία όπως κτίρια Ενετικού στρατοπέδου (τρίδυμο θολωτό κτίριο, δεξαμενές, πυριτιδαποθήκη, βοηθητικά κτίρια), Ναοί (Αγίου Νικολάου, Αγίου Παντελεήμονα, Αγίου Γεωργίου), κτίρια τουρκοκρατίας, και τέλος από τη μεταγενέστερη εποχή τα κτίρια του Λεπροκομείου, το Νοσοκομείο, το Απολυμαντήριο

οι κοιτώνες του Νεκροταφείου. Η υλοποίηση ωστόσο του σχεδίου διαχείρισης δεν αφορά μόνο τη περιοχή της νησίδας και των γύρω περιοχών (Ελούντας, Αγίου Νικολάου) αλλά ολόκληρης της Κρήτης καθώς κανένα άλλο μνημείο στη Κρήτη δεν έχει ενταχθεί στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco.

2.2.3 Αναγκαιότητα του Σχεδίου Διαχείρισης

Η αναγκαιότητα ύπαρξης οργανωμένου σχεδίου για τη διαχείριση ενός τόσο μοναδικού μνημείου από φυσικής, ιστορικής και πολιτιστικής άποψης γίνεται όλο και πιο έντονη. Το μνημείο που εξετάζουμε λόγω του ιστορικού χαρακτήρα που κλείνει μέσα του στα βάθη των αιώνων από διαφορετικές εποχές, οφείλει να διατηρήσει το χαρακτήρα αυτό, προβάλλοντας τις ανάγκες ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού που πρέπει να ικανοποιήσει, για να γίνει οικονομικά βιώσιμος μέσω της σωστής συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων, οργανισμών και ιδιωτών. Όλοι οι παραπάνω συμβαλλόμενοι, έχουν την υποχρέωση να προσδιορίσουν και να καταγράψουν ανάγκες όπως συντήρησης και αξιοποίησης με απώτερο σκοπό τη μεταβίβαση στις μελλοντικές γενιές.

Το γεγονός ότι γύρω από τη νησίδα αναπτύσσονται και διάφορες λειτουργίες εμπορικού χαρακτήρα (μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, τουριστικά μαγαζιά, κ.τ.λ.) το σχέδιο διαχείρισης για το μνημείο αποτελεί πλέον μονόδρομο. Η καλή συνεργασία του κράτους και των τοπικών φορέων αλλά και των κατοίκων - επαγγελματιών θα μπορεί να φέρει καλά αποτελέσματα. Για τους παραπάνω λόγους η αναγκαιότητα του σχεδίου διαχείρισης είναι καθοριστική καθώς είναι αυτό είναι που θα αποτελέσει το κατευθυντήριο οδηγό αντιμετώπισης όλων των προβλημάτων προστασίας και ανάπτυξης της Σπιναλόγκα.

2.2.4 Προετοιμασία του Σχεδίου Διαχείρισης

Το Σχέδιο Διαχείρισης διαμορφώνεται από την περιφέρεια Κρήτης, το Δήμο Αγίου Νικολάου και το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας όσον αφορά την ένταξη της Σπιναλόγκας στα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco. Κατά το έτος 2011 συνήλθε συνεδρίαση στον Άγιο Νικόλαο παρόντος του Δημοτικού Συμβουλίου μετά από την αριθμ. 16120/26-7-2011 πρόσκληση της Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου και παρόντος του Δημάρχου για την εξέταση ένταξης του μνημείου στον κατάλογο της Unesco όπου και δημοσιεύτηκε στο Δημοτικό Κατάστημα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67 του Ν.3852/2010. Επίσης παρευρέθηκαν και τρία μέλη της μελετητικής ομάδας του ΤΕΕ/ΤΑΚ.

Αρχικά στο Σχέδιο Διαχείρισης περιγράφεται το Μνημείο και εν συνεχεία προσδιορίζεται η ιδιαίτερη σημασία του. Επίσης αναφέρονται, τα σημαντικά ζητήματα που πρέπει να λυθούν για την ένταξη και οι στόχοι της ευρύτερης περιοχής σε ότι έχει να κάνει με το Μνημείο. Τέλος προγραμματίζονται οι δράσεις οι οποίες πρέπει να γίνουν για να εκπληρωθεί σωστά η διαχείριση του Μνημείου η οποία βέβαια θα είναι σύμφωνη με τις ανάγκες του. *(Πρακτικό συνεδρίασης Δημοτικού συμβουλίου Αγίου Νικολάου, 2011)*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑΣ

3.1 Σχέδιο Διαχείρισης σύμφωνα με κανονισμούς της Unesco

Σύμφωνα με τις οδηγίες της Unesco το σχέδιο διαχείρισης περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

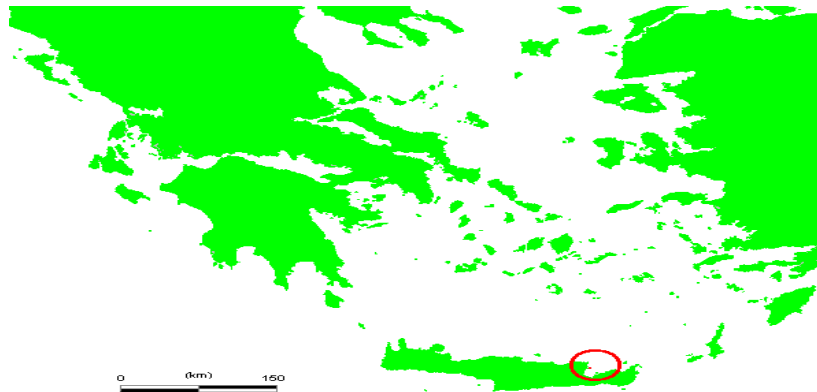
3.1.1 Ονομασία : Σπιναλόγκα

3.1.2 Χώρα : Ελλάδα

3.1.3 Περιφέρεια : Κρήτης

3.1.4 Νομός: Λασιθίου

3.1.5 Γεωγραφικές Συντεταγμένες : 35°17'51"N 25°44'17"E

Εικόνα 4 : Χάρτης της Κρήτης σε κυκλικό πλαίσιο η Ελούντα (Πηγή: www.wikipedia.org)

Εικόνα 5: Χάρτης του νομού Λασιθίου (Πηγή: <http://www.google.gr/>)

3.2 Οριοθέτηση του προτεινόμενου Μνημείου

Το ιστορικό νησάκι της Σπιναλόγκα που προτείνετε για ένταξη στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς αποτελείται από έκταση 85 στρεμμάτων και 53 μ. υψόμετρο, το οποίο κλείνει από τα βόρεια τον κόλπο της Ελούντας και αποτελεί το σημαντικότερο μνημείο που υπάρχει σήμερα μέσα στα όρια του νέου Δήμου Αγίου Νικολάου και ένα από τα σημαντικότερα της Κρήτης.

3.2 Προγραμματική Σύμβαση για τη σύνταξη φακέλου υποψηφιότητας Σπιναλόγκας για τα μνημεία Unesco.

«...Η Διοικούσα Επιτροπή του Τ.Ε.Ε. – Τμήμα Ανατολικής Κρήτης με Απόφασή της υπέγραψε Προγραμματική Σύμβαση με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λασιθίου για τη σύνταξη φακέλου υποψηφιότητας του Μνημείου της ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑΣ, για την ένταξή του στον Κατάλογο των Παγκόσμιων Μνημείων της Unesco.

Πρόκειται για ένα όνειρο δεκαετιών, κοινωνικά ώριμο πλέον που στόχο έχει αφενός τη διεθνή προβολή του Μνημείου αφετέρου δε τη θεσμική κατοχύρωση και προστασία του.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό μνημείο αφού πρόκειται για ένα θαυμάσιο δείγμα επιθαλάσσιου οχυρού της Ενετοκρατίας στην Μεσόγειο το οποίο ξεκίνησε να χτίζεται το 1579 και ολοκληρώθηκε μετά από 15 χρόνια (1645) ενώ το 1715 καταλήφθηκε από του Τούρκους. Προς την κατεύθυνση της υποψηφιότητας βοηθά η πολύ καλή κατάσταση στην οποία βρίσκονται μέχρι και σήμερα οι οχυρωματικές του διατάξεις αλλά και η αυτονομία του ως νησίδα.

Το ΤΕΕ/ΤΑΚ αναλαμβάνει να καταρτίσει τον πλήρη φάκελο τεκμηρίωσης με τα απαιτούμενα από τις προδιαγραφές τεχνικά στοιχεία, προκειμένου η τεκμηρίωση του αιτήματος να αποτελέσει τη βασική συνιστώσα για την επίτευξη του στόχου...»(Δελτίο Τύπου Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Ανατολικής Κρήτης, 2011).

Η ένταξη του Μνημείου στον κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς περιλαμβάνει την θεσμοθέτηση ενοποιημένης ζώνης προστασίας που να περικλείει όλα τα παραπάνω στοιχεία. Η θεσμοθέτηση αυτής της ζώνης κρίνεται απαραίτητη για τους εξής λόγους:

- τον έλεγχο των χρήσεων γης, ώστε η εγκατάσταση ασύμβατων χρήσεων να μην επιτρέπεται.

- τον έλεγχο των ανεγειρόμενων όγκων, ώστε οι οπτικές από και προς το Μνημείο να μην ενοχλούνται.
- τον έλεγχο της μορφής των γύρω κτισμάτων, ώστε ο ιδιαίτερος ιστορικός χαρακτήρας της κάθε ενότητας να μην διαταράσσεται.

3.3 Περιγραφή του προτεινόμενου Μνημείου

Εικόνα 6 : Ο Προμαχώνας της Σπιναλόγκα (<http://www.tanea.gr/>)

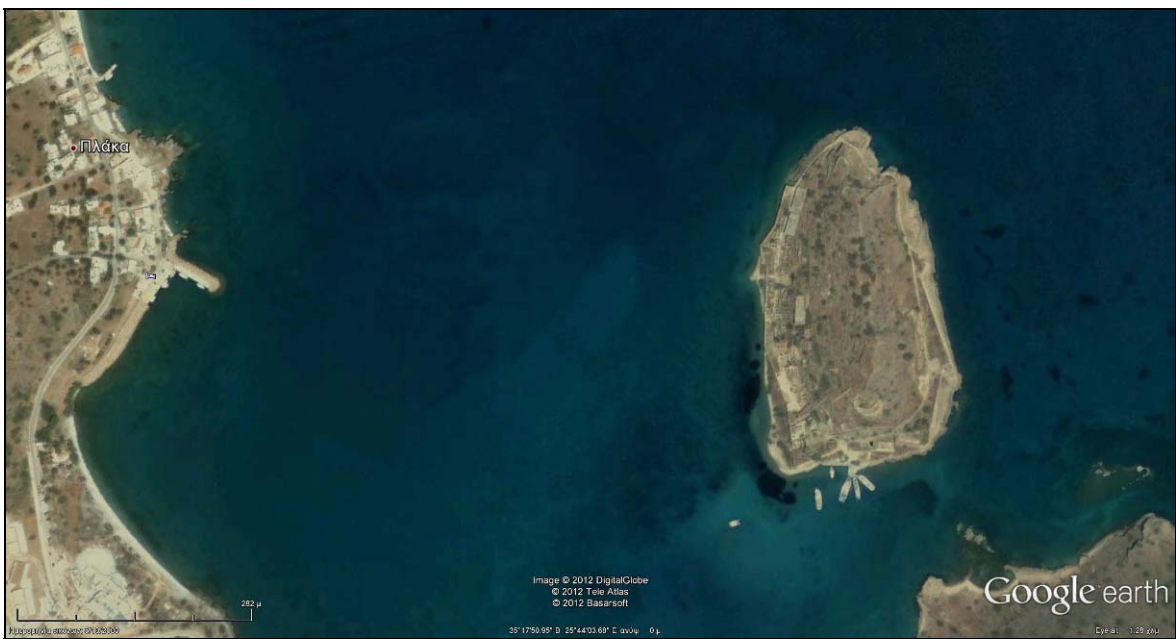
Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται μια περιγραφή του προτεινόμενου προς ένταξη Μνημείου, με παράλληλη αναφορά σε σημαντικά ιστορικά γεγονότα και στην συνέχεια εντοπίζονται τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά που συγκροτούν σήμερα τον συνολικό του χαρακτήρα και τεκμηριώνουν την πρόταση ένταξής του στον κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Η Ελούντα όπου και βρίσκεται η οχυρή νησίδα Σπιναλόγκα είναι ένας τόπος με πλούσια ιστορική διαδρομή και φυσικό κάλλος. Απέχει μόλις 10 χλμ από την πρωτεύουσα του νομού Λασιθίου τον Άγιο Νικόλαο. Γραφικοί οικισμοί πλαισιώνουν την Ελούντα Νότια, είναι κτισμένο το Σχίσμα το Λιμάνι της Ελούντας, Δυτικά σε ένα μικρό λόφο βρίσκεται η Κάτω Ελούντα και Βορειοδυτικά η Επάνω Ελούντα. Δύο ακόμα μικρά γραφικά χωριουδάκια είναι οι Πινές, Επάνω και Κάτω και το Τσιφλίκι. Ένας οικισμός στο βόρειο μυχό του κόλπου η Πλάκα απέναντι από τη Σπιναλόγκα συμπληρώνει τους οικισμούς της περιοχής. Το φρούριο της Σπιναλόγκας πρόκειται για Ενετικό φρούριο (1679-1715) ορμητήριο και καταφύγιο των Χαϊνηδών (1645-1715)τόπος εξορίας και

φυλακή στις αρχές της τουρκοκρατίας ,τουριστικός οικισμός από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα μέχρι το 1904 ,λεπροκομείο (1904-1957) αξιοθέατο υποψήφιο για τα μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς σήμερα.

Οι Γάλλοι την περίοδο 1897-98 απέκοψαν τον ισθμό που ένωνε την απέναντι χερσόνησο με το κύριο κορμό της Κρήτης μετατρέποντας τη χερσόνησο αυτομάτως σε νησί. Το 1210 η Ελούντα και η υπόλοιπη Κρήτη περνάει στα χέρια Βενετών. Οι Βενετοί δημιούργησαν τις αλυκές για την παραγωγή του αλατιού το δεύτερο μισό του 13^{ου} αιώνα και άρχισαν τη ανοικοδόμηση του φρουρίου της Σπιναλόγκας λόγω της απειλής του τουρκικού κινδύνου(1579).

3.4.1 Οι αρχαίες οχυρώσεις στη Σπιναλόγκα

Η οχύρωση της Σπιναλόγκα έγινε για να προστατευτεί το λιμάνι και γενικότερα η Πόλη, η οποία ήταν εκτεθειμένη σε επιθέσεις από τον Κόλπο του Μεραμβέλλου όσο και από τον Κόρφο. Κομμάτια από τείχη ,δεξαμενές νερού και αρχαία κτίσματα βρίσκονταν σε καλή κατάσταση το 1574 που επισκέφθηκε τη Σπιναλόγκα ο Brunoro Zampeschi προκειμένου να σχεδιάσει την ανέγερση του. Τα ερείπια του αρχαίου φρουρίου εξαφανίστηκαν από τις εκτεταμένες εργασίες των βενετών ιδιαίτερα στις επιχωματώσεις. Σήμερα σώζεται ένα μικρό τμήμα στη βόρεια πλευρά του φρουρίου.

Εικόνα7:Σπιναλόγκα (Πηγή:Google Earth)

Η ανέγερση του Φρουρίου της Σπιναλόγκας

Μετά το 1570 και τη πτώση της Κύπρου πέντε φρούρια δημιουργήθηκαν στα κυριότερα λιμάνια : της Σούδας (1572) του νησιού Άγιοι Θεόδωροι στο κόλπο Χανίων (1574), της Σπιναλόγκας(1579) και της Γραμβούσας (1584). Αξιωματούχοι όπως :τα αδέρφια Paolo και Latino Orsini, ο Brunoro Zampeschi, ο Marchese Bardissere Rangone και γενικοί προβλεπτές Giacomo Foscarini και Luca Michiel, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στο σχεδιασμό και την οχύρωση της Σπιναλόγκας. Το 1578 ανατέθηκαν στο μηχανικό Genesse Bressani ο σχεδιασμός και η ανέγερση του κτιρίου. Ο Bressani για να αποκλείσει κάθε αποβίβαση εχθρικής δύναμης, πρότεινε την κατασκευή περιμετρικού παράκτιου περιβόλου, ενισχυμένου σε καίρια σημεία με προμαχώνες καθώς και την διαμόρφωση οχυρωμάτων στα ψηλότερα σημεία βόρειας και νότιας πλευράς. Μεγάλο μέρος των προτάσεων του Bressani είχε πραγματοποιηθεί, όπως : ο περιμετρικός περίβολος και οι προμαχώνες Tierpolo και Donato ο ημιπρομαχώνας Scaramella ,οι ημισέληνοι Michiel και Moceniga είχαν ήδη διαμορφωθεί. Λόγω προβλημάτων που διαπιστώθηκαν στα οχυρώματα χαμηλά το 1584 από το στρατιωτικό Διοικητή Latino Orsini , ξεκίνησαν εργασίες για την αποκατάσταση των προβλημάτων. Το 1856 λόγω οικονομικής δυσχέρειας της Ενετικής Δημοκρατίας περιορίστηκαν οι εργασίες. Το φρούριο κατασκευάστηκε σύμφωνα με τις γενικές αρχές του προμαχωνικού συστήματος και διαμορφώθηκε από ευθύγραμμα τείχη και προμαχώνες. Το συγκρότημα των οχυρώσεων όπως σώζεται σήμερα είναι αποτέλεσμα πολλών κατασκευαστικών φάσεων.

Εκατό άνθρωποι διαφόρων ειδικοτήτων, λατόμοι για τη εξόρυξη της πέτρας, αρχιτεχνίτες, χτίστες και ξυλουργοί εργάστηκαν για την ανέγερση του κτιρίου. Πελεκήθηκαν πέτρες, κτίστηκαν ασβεστοκάμινα και μεταφέρθηκε χώμα κατάλληλο για επιχωματώσεις. Το κοκκινόχωμα που υπάρχει πάνω στη νησίδα είχε μεταφερθεί γι' αυτό το σκοπό.

Η περιμετρική ζώνη οχύρωσης έχει μήκος 1200 μ. και σχετικά σώζεται σε καλή κατάσταση. Στο νότιο μέρος υπάρχουν οι δύο προμαχώνες Tierpolo και Donato και ανατολικά δεσπόζουν τα οχυρώματα του ημιπρομαχώνα Scaramella και της αιχμής Rangone. Στη βορειοανατολική πλευρά διαμορφώθηκε το οχύρωμα της ημισελήνου Michael. Στη δυτική πλευρά τα οχυρώματα διαμορφώνονται από τις πλευρές Perino και Genese, τις γωνίες Bebmo και Carbonana και εκτείνεται έως το προμαχώνα Tierpolo.

Εσωτερική ζώνη οχύρωσης

Στη βόρεια πλευρά πάνω από την βόρεια ημισέληνο σχηματίστηκαν οι πλατείες Moretta και Mosta. Προς τα νότια διαμορφώθηκαν ο καμπυλόσχημος προμαχώνας της ημισελήνου Moceniga και Miani. Εν συνεχεία διαμορφώθηκε τείχος κατά μήκος της κορυφογραμμής

με τρία οχυρώματα: την αιχμή Veniera, την πλατεία πυροβολικού Orsini και την γωνία Contarini. Δύο κλάδοι ένας στα ΝΔ (Mema-Faliera) και ένας στα ΒΔ,(Molina) συνέδεαν την οχυρή ζώνη της κορυφής με το περιμετρικό τείχος.

Στις οχυρώσεις της Σπιναλόγκας καθοριστικό ρόλο έπαιξε η μορφολογία του εδάφους και τα τοπογραφικά δεδομένα της ευρύτερης περιοχής. Οι παραπάνω οχυρώσεις αποτελούν λαμπρά δείγματα της ιδιοφυίας των μηχανικών της τότε εποχής. Εκείνο όμως που τα διατηρεί σε καλή κατάσταση μέχρι σήμερα, είναι η εξαιρετική ποιότητα της κατασκευής τους(Μοσχόβη.,2005).

3.4.3 Η Σπιναλόγκα Τουρκικός οικισμός

Το νησί το 1821 αποικίστηκε από Τούρκους οι οποίοι κυρίως ασχολούνταν με την αλιεία και το εμπόριο το οποίο ανέπτυξαν ιδιαίτερος. Το 1856 το λιμάνι άρχισε να αποκτά ζωή αποτελώντας λιμάνι εξαγωγής ντόπιων προϊόντων και το 1860 άρχισε και η λειτουργία του πρώτου σχολείου στη Σπιναλόγκα. Μετέπειτα πολλά μαγαζιά φτιάχτηκαν, που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες των μόνιμων κατοίκων της νησίδας(παντοπωλεία, κρεοπωλεία,ραφείο, φούρνος κ.α.).

Εικόνα 8: Τουρκικός οικισμός Σπιναλόγκας_(Πηγή:Google Earth)

Το 1898 αποχωρούν οι Τούρκοι στρατιώτες μένοντας περίπου πίσω 300 άτομα Τουρκοκρητικοί , οι οποίοι εγκατέλειψαν το νησί το 1904 όπου και έφτασαν οι πρώτοι λεπροί.

Η Σπιναλόγκα Λεπροκομείο

Στις 13/10/1904 με μέριμνα των αρχών εγκαταστάθηκαν οι πρώτοι 251 λεπροί (148 άνδρες και 103 γυναίκες). Αρχικά οι συνθήκες διαβίωσης στο απομονωμένο πλέον νησί δεν ήταν καλές, βάση της καταγραφής του Διευθυντή του Ινστιτούτου Παστέρ της Τύνιδας που επισκέφθηκε το νησί το Σεπτέμβριο του 1927. Κατά το διάστημα 1926-1933, έγιναν πολλές προσθήκες κτισμάτων και βελτιώσεις υπαρχόντων εγκαταστάσεων από την κυβέρνηση του Ελευθέριου Βενιζέλου. Ωστόσο μετά το 1948 όπου και βρέθηκε αντιλεπρική θεραπεία επιτεύχθηκε και πολλοί ασθενείς που γιατρεύτηκαν επέστρεψαν στο τόπο καταγωγής τους. Μετά από εκκλήσεις των λεπρών της Σπιναλόγκας για μεταφορά τους στην Άγια Βαρβάρα, κατάφεραν να μεταφερθούν το 1957. Το λεπροκομείο κλείνει οριστικά τις πόρτες του για αρκετά χρόνια, ώσπου το 1980 από το Υπ. Πολιτισμού αναπαλαιώνονται κάποιες κατοικίες, ενώ το 1999 άρχισαν να εκτελούνται έργα αποκατάστασης των ενετικών τειχών και του μουσουλμανικού οικισμού. Τα έργα κόστισαν περίπου 2,5 εκ. ευρώ και χρηματοδοτήθηκαν από το Γ΄ Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από εθνικούς πόρους.

Θαλάσσιοι δρόμοι

Ολόκληρο το 19^ο αιώνα η επικοινωνία της Ελούντας με τη Σπιναλόγκα γινόταν με καΐκια από το Σκίσμα Ελούντας ή την Πλάκα. Επρόκειτο για ιστοφόρα σκάφη που μετέπειτα μετατράπηκαν σε μηχανοκίνητα από το 1926 μέχρι το 1930. Η διαδρομή με τον Άγιο Νικόλαο είναι μήκους 10 ναυτικών μιλίων και γινόταν σε 2-2,5 ώρες με ταχύτητα 4-5 κόμβων. Η διάνοιξη του ισθμού του Πόρου συντόμεψε σε μιάμιση ώρα τη διαδρομή και η συγκοινωνία ήταν καθημερινή. Το 1898 κατασκευάζεται Κανάλι μήκους 170μ. και πλάτους 7,5-8 μ. υδάτινης επιφάνειας 1360τ.μ. και βάθος 2 μ. με αποτέλεσμα να επικοινωνεί ο Κόρφος με τον Κόλπο του Μεραμβέλλου και ο δρόμος του Αγίου Νικολάου έγινε συντομότερος κατά 4 ναυτικά μίλια (Μακράκη., 2009).

3.5 Περιληπτική καταγραφή της Ιστορικής Αξίας της Σπιναλόγκα

Το μικρό νησάκι όπου «κατοικοεδρεύει» το ιστορικό μνημείο στο κόλπο της Ελούντας μεσολαβώντας η θάλασσα δημιουργεί μια εικόνα δύο εποχών της παλαιάς και της σύγχρονης εποχής. Υποχρεωμένες σήμερα να συμβιώνουν και να αλληλοτροφοδοτούνται, να αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τις δυνατότητές τους για να καλύπτουν τις ανάγκες τους, αυτή η κοινή πορεία δυο διαφορετικών προέλευσης στοιχείων, προκειμένου να

προχωρήσουν στον 21ο αιώνα χωρίς απώλειες, σκιαγραφεί την σύγχρονη πρόκληση που περιμένει απάντηση.

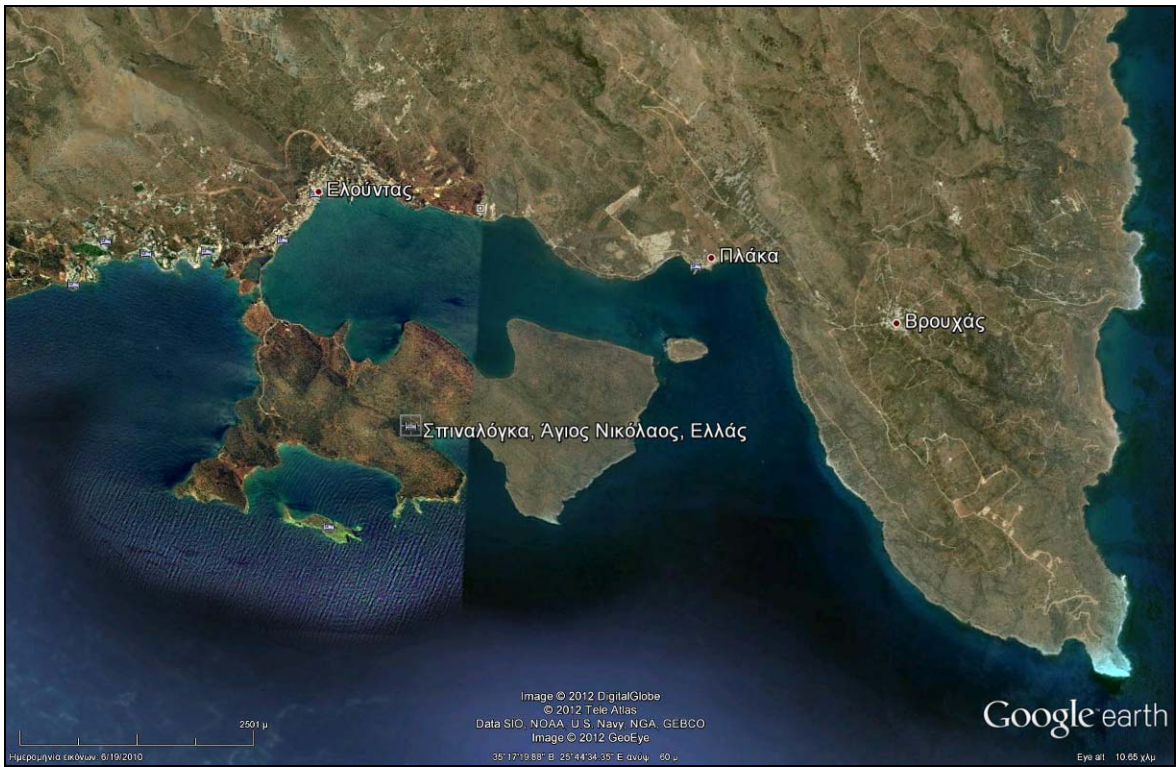
Η πλήρης κατανόηση της σημασίας και των πολιτιστικών αξιών της Σπιναλόγκας αποτελεί τη βάση για μια πολιτική διαχείριση και ως εκ τούτου η παρούσα καταγραφή πρέπει να θεωρείται θεμελιακό τμήμα του σχεδίου Διατήρησης. Καθιστά ασφαλές το γεγονός ότι τα αξιόλογα για τον παγκόσμιο πολιτισμό στοιχεία που εμπεριέχονται στο προτεινόμενο μνημείο προστατεύονται πλήρως για να κληροδοτηθούν ακέραια στις επόμενες γενιές.

Η τεκμηρίωση που ακολουθεί απαρτίζεται από τρία μέρη. Το πρώτο είναι μια περιληπτική καταγραφή της σημασίας του Μνημείου. Το δεύτερο έχει να κάνει με την τεκμηρίωση της πρότασης ένταξης στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς και υποστηρίζει την επάρκεια των κριτηρίων και τρίτον επισημαίνει την ευρύτερη σημασία του Μνημείου στην σύγχρονη ζωή της πόλης του Άγιου Νικολάου και των ευρύτερων περιοχών και γενικά του νομού Λασιθίου.

Ο ρόλος της Σπιναλόγκας σε όλη τη μακρόχρονη πορεία της σηματοδοτήθηκε ως ένα πολύ ισχυρό φρούριο και λιμάνι. Η πολύ καλή γεωγραφική θέση που βρίσκονταν βοήθησε πολύ να κατοχυρωθεί ως ένα αλώβητο σημείο για τους εκάστοτε εχθρούς.

Τόσο στις οχυρώσεις όσο και στο οικιστικό σύνολο μπορεί κανείς να παρατηρήσει τη μεγάλη σημασία που είχαν δώσει στο σύνολο του νησιού καθώς τους ενδιέφερε πολύ να είναι ασφαλές και ταυτοχρόνως καλαίσθητο.

Η Σπιναλόγκα παραδόθηκε 60 χρόνια μετά την εισβολή των Τούρκων, γεγονός που δείχνει πόσο καλά σχεδιασμένη ήταν η άμυνα του νησιού από τους Ενετούς. Επίσης λόγω της ασφάλειας που παρείχαν οι οχυρώσεις στη νησίδα, εγκαθίστανται εδώ αμιγώς οθωμανικές οικογένειες. Στα μέσα του 19ου μΧ μεγάλος αριθμός κατοίκων, οι περισσότεροι έμποροι και ναυτικοί, χρησιμοποιούσαν την ασφάλεια του οχυρωμένου οικισμού και έλεγχαν τους εμπορικούς δρόμους της Αν. Μεσογείου.

Εικόνα 9: Σπιναλόγκα και οι γύρω περιοχές (Πηγή: Google Earth)

Τα οχυρωματικά έργα της Σπιναλόγκας εκτός του ότι ξεδιπλώνουν όλες τις εξελίξεις της αμυντικής τέχνης επηρέασαν και την εξέλιξη του οικιστικού συνόλου. Εκτός των άλλων θεωρείται σημαντικότερο και για την μελέτη των αρχών χάραξης και κατασκευής των οχυρών με προμαχώνες, αξιοποιώντας ένα τεράστιο σωζόμενο αρχαιακό υλικό, κυρίως στα αρχεία της Βενετίας.

Περιορισμένο από θάλασσα, οριοθετημένο με σαφήνεια από τις περιμετρικές οχυρώσεις του, αποτέλεσε ένα ιδιαίτερο δείγμα πολεοδομικής οργάνωσης και διαχείρισης του χώρου το οικιστικό σύνολο του Μνημείου. Το 1903, όπου η Κρητική Πολιτεία αποφάσισε την ίδρυση Λεπροκομείου η νέα κατοίκηση της νησίδα έφερε σημαντικές αλλαγές στην πολεοδομική και οικιστική οργάνωση της. Εκατοντάδες άνθρωποι εξαναγκάστηκαν να ζήσουν στο χώρο αυτό απομονωμένοι, μακριά από τους οικείους τους, γεγονός που στιγμάτισε τη νησίδα καθιστώντας την πλέον, ουσιαστικά και μεταφορικά, τόπο μαρτυρίου. Το Λεπροκομείο λειτούργησε έως το 1957 και έκτοτε η νησίδα παρέμεινε έρημη και ακατοίκητη. Το 1963 χαρακτηρίστηκε δημόσιο τουριστικό κτήμα και η κυριότητα του περιήλθε στο Δημόσιο, γεγονός που διαφύλαξε την φυσιογνωμία του από άστοχες και ασύμβατες παρεμβάσεις, όπως συμβαίνει σε περιπτώσεις που αντίστοιχοι

χώροι έχουν περιέλθει σε ιδιώτες. Το 1976 χαρακτηρίστηκε ως αρχαιολογικός χώρος προστατευόμενος από το Υπουργείο Πολιτισμού, γεγονός που διασφάλισε ακόμα περισσότερο την διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της νησίδας. (Μακράκη, 2009)

Η Σπιναλόγκα σήμερα αποτελεί έναν από τους μείζονες αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, καθώς αποτελεί τον δεύτερο χώρο σε επισκεψιμότητα στην Κρήτη.

3.6 Τεκμηρίωση για την ένταξη

Η ένταξη στον κατάλογο μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς στηρίζεται στην τεκμηρίωση ότι το προτεινόμενο Μνημείο πληροί ένα ή περισσότερα από τα δέκα συνολικά κριτήρια που έχει ορίσει η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco ως προϋπόθεση. Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι η ένταξη εξαρτάται από την επάρκεια δύο παραμέτρων που υπόκεινται σε έλεγχο της αυθεντικότητας του Μνημείου και της Ακεραιότητας του.

Το ώριμο πλέον αίτημα, για ένταξή της στον κατάλογο Μνημείων της UNESCO, βασίζεται στην τεκμηρίωση ότι το προτεινόμενο μνημειακό σύνολο, πληροί αθροιστικά τέσσερα από τα έξι συνολικά κριτήρια που έχει ορίσει η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς του διεθνούς οργανισμού ως προϋπόθεση. Ταυτόχρονα, το προτεινόμενο μνημείο είναι επαρκές στους ελέγχους της αυθεντικότητας και της θεσμικής προστασίας της ακεραιότητάς του, τα οποία εξασφαλίζονται με την από ετών κήρυξή του ως αρχαιολογικού χώρου, αλλά και με την προστασία του περιβάλλοντος συνοδείας του ως περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ενάλιων αρχαιοτήτων.

Η πρόταση τεκμηριώνεται με βάση τα κριτήρια i, ii και iv , και vi:

Κριτήριο i : Η Σπιναλόγκα αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό δημιούργημα της ανθρώπινης ευφυΐας ως σημαντικό μνημείο στρατιωτικής μηχανικής και οχυρωματικής αρχιτεκτονικής, που περικλείει όλες τις βασικές εξελίξεις της αμυντικής τέχνης του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα. Ο ρόλος της νησίδας, σε όλη τη μακρόχρονη ιστορία της, σηματοδοτήθηκε από τη λειτουργία της ως λιμάνι και οχυρό. Το σύνολο των επάκτιων οχυρώσεων είναι για την εποχή τους μεγάλης κλίμακας τεχνικά έργα που κατασκευάστηκαν για να υποστηρίξουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ναυτικό και στρατιωτικό ρόλο που είχε το βασίλειο της Κρήτης, για τη διαφύλαξη των συμφερόντων

της Γαληνοτάτης αλλά και για την προβολή του ηθικού κύρους και του μεγαλείου της. Το οχυρό στο σύνολό του, σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε από μερικούς από τους πιο διάσημους στρατιωτικούς μηχανικούς που διέθετε η Βενετία καθιστώντας το, ένα από τα τελειότερα επάκτια οχυρά της Ανατολικής Μεσογείου του οποίου η αποτελεσματικότητα αποδείχτηκε με τις διαδοχικές αποκρούσεις και επιθέσεις.

Κριτήριο ii : Η Σπιναλόγκα εκφράζει σημαντική ανταλλαγή ανθρωπίνων αξιών. Η καίρια γεωγραφική θέση της σε σχέση με τη Μεσόγειο αλλά και την Κρήτη, προσδιόρισε από νωρίς κίοντας τον ιστορικό της ρόλο, που επρόκειτο να διαδραματίσει ανά τους αιώνες. Σημείο διασταύρωσης ανάμεσα σε ανθρώπους, θέατρο πολεμικών επιχειρήσεων, τόπος συνάντησης και συνύπαρξης αλλά και περιβάλλον εγκλιματισμού ιδεολογιών, χωνευτήρι πολιτισμών, που κατάφερε να συγκεράσει αρμονικά τις πιο διαφορετικές επαφές και ανταλλαγές.

Κριτήριο iv : Η Σπιναλόγκα αποτελεί αξιόλογο παράδειγμα τύπου κτιρίων ή αρχιτεκτονικού συνόλου, απεικονίζοντας συγκεκριμένο στάδιο της ανθρώπινης ιστορίας. Η πολεοδομική & οικιστική μορφολογία και τυπολογία του οθωμανικού οικισμού, ο επάκτιος προμαχωνικός σχεδιασμός η τυπολογία των οχυρώσεων που οριστικοποιήθηκε μέσα από αλληπάληλες τεχνικές και πολιτικές διενέξεις και αντεγκλήσεις, έδωσαν ένα ιδιαίτερα γοητευτικό αποτέλεσμα αρχιτεκτονικού συνόλου, που φέρει τη σφραγίδα της διάθεσης για απλοποίηση, υπέρ της αποτελεσματικότητας όμως, ενός στρατιωτικού – αμυντικού δημιουργήματος. Η σημασία του για την οχυρωματική αρχιτεκτονική είναι μέγιστη. Εκτός των άλλων θεωρείται λαμπρό δείγμα και για τη μελέτη των αρχών της χάραξης και κατασκευής των προμαχώνων. Όλα αυτά σηματοδοτούν ένα αναλλοίωτο σύμπλεγμα που απηχούν και απεικονίζουν συγκεκριμένα στάδια της ανθρώπινης ιστορίας. Είναι έργο κορυφαίας προμαχωνικής μηχανικής, και από τα τελειότερα επάκτια οχυρά που κατασκευάστηκαν και διατηρούνται αναλλοίωτα μέχρι σήμερα. Η κατασκευή του συγκέντρωσε όλη την ανθρώπινη ευφυΐα, διαμέσου της επιστήμης και της τέχνης της εποχής, σε μια οργανωμένη προσπάθεια του «ισχυρού και του ωραίου» να θριαμβεύσει πάνω στη φύση.

Κριτήριο vi : Η Σπιναλόγκα συνδέεται άμεσα ή απτά με γεγονότα ή ζωντανές παραδόσεις, με ιδέες ή με πιστεύω, με καλλιτεχνικές ή λογοτεχνικές δημιουργίες που έχουν έκδηλη παγκόσμια σημασία. Η ύστερη και τελευταία περίοδος της ζωής του φρουρίου, έδωσε την αφορμή δημιουργίας πάμπολλων πνευματικών δημιουργημάτων στο χώρο της λογοτεχνίας, των εικαστικών τεχνών, της μουσικής και κυρίως της 7ης τέχνης. Η

σημασία και η απήγησή τους όχι μόνο στο κοινό της χώρας μας, είναι έκδηλη και συνιστούν μια ισχυρή παρακαταθήκη μιας πνευματικής κληρονομιάς με οικουμενική αξία. “... Ο Φερνάν Μπρωντέλ, ο συγγραφέας της Μεσογείου, ικέτευε τη Βενετία (αυτήν που ονόμαζε «το αγαθό όλων μας, το όνειρό μας, τη σιωπηλή καταφυγή μας), να μην αλλάξει, να μην κινηθεί, να μείνει η ωραία κοιμωμένη του δάσους...”. Και αν τούτο ήταν μια υπερβολή του Μπρωντέλ, δηλωτική της ανάγκης για διατήρηση της ιστορικότητας και της αυθεντικότητας της Μεσογείου, απέναντι στις νεωτεριστικές αλλαγές, η ένταξη της Σπιναλόγκας στην παγκόσμια αναγνώριση είναι ταυτόχρονα εξασφάλιση και προστασία της ιστορικής του ταυτότητας (Μαυρικάκης Κ., 2010).

Τα παραπάνω κριτήρια που αναφέρθηκαν, εμπεριέχονται στο σχέδιο διαχείρισης ένταξης της Σπιναλόγκα στη λίστα της Unesco. Το τελευταίο μνημείο που εντάχθηκε στη λίστα μνημείων Παγκόσμιας κληρονομιάς στην Ελλάδα ήταν η Παλιά Πόλη της Κερκύρας της οποίας τα κριτήρια ήταν ακριβώς τα ίδια με της Σπιναλόγκα πλην του – vi- κριτηρίου.

3.7 Ιδιοκτησιακό καθεστώς

Η μεγάλη πλειοψηφία των ακινήτων γύρω από το νησάκι της Σπιναλόγκα ανήκει σε ιδιώτες καθώς δεν έχει χαρακτηριστεί αρχαιολογικός χώρος. Αρκετά εστιατόρια, τουριστικά μαγαζιά και μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες περιβάλλουν το χώρο. Οι αρμοδιότητες προστασίας διαχείρισης της νησίδας επιμερίζονται σε τρεις διαφορετικούς φορείς, στο Υπουργείο Πολιτισμού, στο Δήμο του Αγίου Νικολάου και στη 13^η εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, η οποία στεγάζεται στο Ηράκλειο.

“...Σημαντικό ρόλο στη διαφύλαξη της αισθητικής και μακροχρόνια της προστιθέμενης αξίας των τοπίων, διαδραματίζει ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός που καθορίζει τους περιορισμούς και τις προϋποθέσεις για την εκτέλεση οποιασδήποτε κατασκευής εντός ή εκτός των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή οικισμών ώστε να προστατεύεται το φυσικό οικιστικό και πολιτιστικό περιβάλλον, με γνώμονα τη προστασία του κοινωνικού συμφέροντος. Το πλαίσιο καθορίζει σχετικά με τις επεμβάσεις στα ακίνητα μνημεία και στον περιβάλλοντα χώρο και τους θεσπίζει ζώνες προστασίας και ειδικούς χώρους δόμησης και χρήσης. Όσον αφορά την Ελλάδα και συγκεκριμένα στο νησί της Κρήτης έχουν γίνει προσεγγίσεις στον αρχαιολογικό χώρο της Κνωσού που ακόμα και σήμερα δεν έχει συμπεριληφθεί στο κατάλογο μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς...” (Ζερβάκη, 2010, σελ.185).

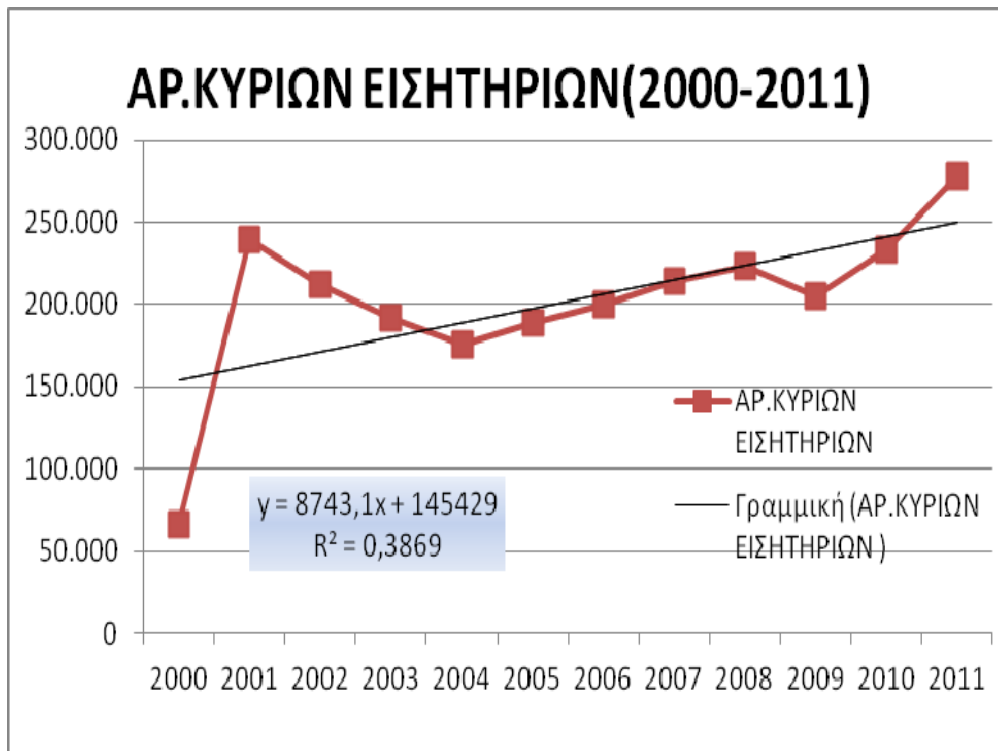
3.8 Επισκεψιμότητα Σπιναλόγκας

Η Σπιναλόγκα έχει γίνει πια επίκεντρο ενδιαφέροντος διεθνώς. Μετά τη προβολή της επιτυχημένης τηλεοπτικής σειράς το «Νησί» (Mega, 2011), σημειώθηκε ρεκόρ επισκεπτών στην Ελούντα. Διεθνώς έγινε γνωστό από το ομώνυμο βιβλίο της Βρετανίδα συγγραφέα Βικτόρια Χίσλοπ (2007) το οποίο έχει μεταφραστεί σε δεκατέσσερις γλώσσες, ξεπερνώντας σε πωλήσεις τις 850.000 χιλιάδες στη Βρετανία. Κάθε χρόνο η Σπιναλόγκα προσελκύει χιλιάδες επισκέπτες απ' όλο το κόσμο. Παρόλο που δεν είναι προσβάσιμη τους χειμερινούς μήνες, το 2010 ήταν ο τέταρτος σε επισκεψιμότητα αρχαιολογικός χώρος της Ελλάδας με πωλήσεις που έφτασαν τις 249.621 εισιτήρια (ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΩΝ, 2011).

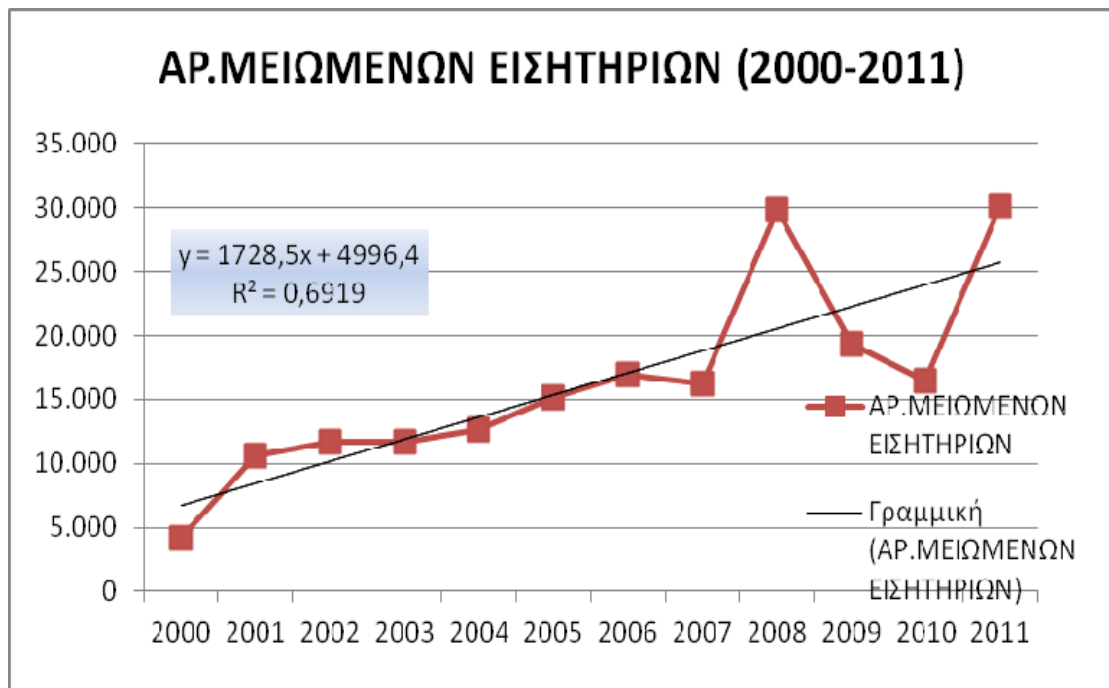
Στο παρακάτω Πίνακα 1 παρουσιάζονται επίσημα στοιχεία για την επισκεψιμότητα στο μνημείο της Σπιναλόγκα από το έτος 2000 έως και το 2011, προερχόμενα από τη 13^η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

ΕΤΟΣ	ΑΡ.ΚΥΡΙΩΝ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ	ΑΡ.ΜΕΙΩΜΕΝΩΝ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ	ΑΡ.ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΕΙΣΟΔΟΥ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ
2000	66.182	4.117	6.049	76.348
2001	239.539	10.572	40.909	291.020
2002	212.229	11.735	35.933	259.897
2003	192.194	11.665	30.407	234.266
2004	175.599	12.657	30.587	218.843
2005	188.664	15.184	29.394	233.242
2006	199.612	16.980	36.855	253.447
2007	214.057	16.284	3.356(Από Ιούνιο 2007 τα εισιτήρια ελεύθερας εισόδου έχουν καταργηθεί)	233.697
2008	223.087	29.794	-	252.881
2009	204.989	19.271	-	224.260
2010	233.112	16.509	-	249.621
2011	277.843	30.012	-	307.855

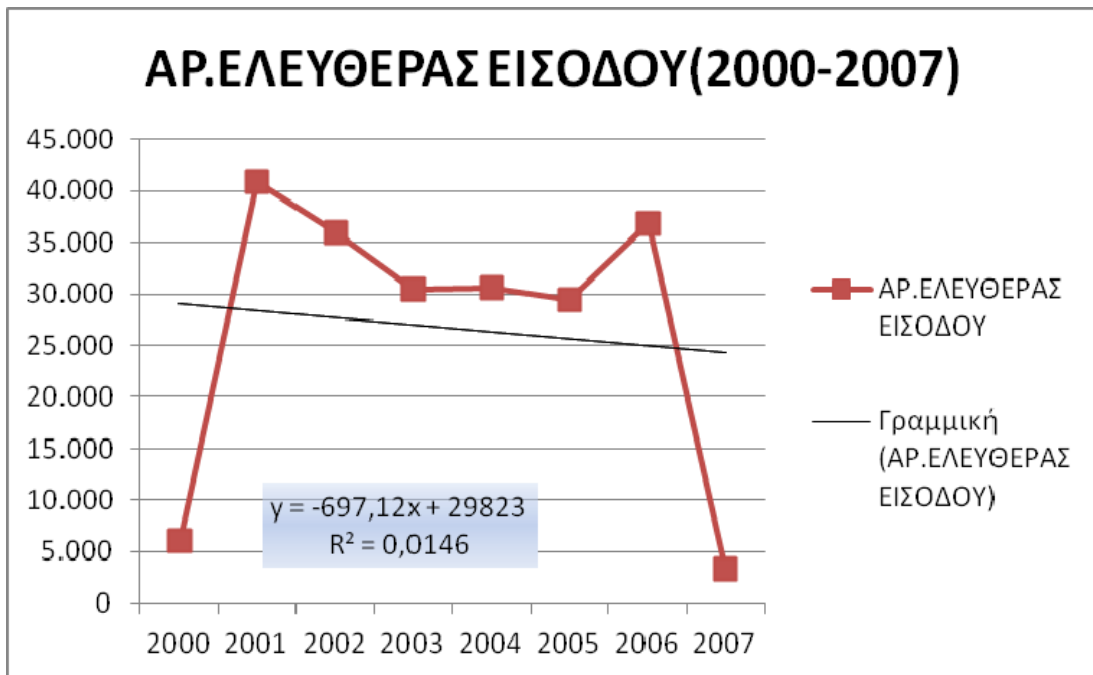
Πίνακας 1: Επισκεψιμότητα Αρχαιολογικού χώρου Σπιναλόγκας

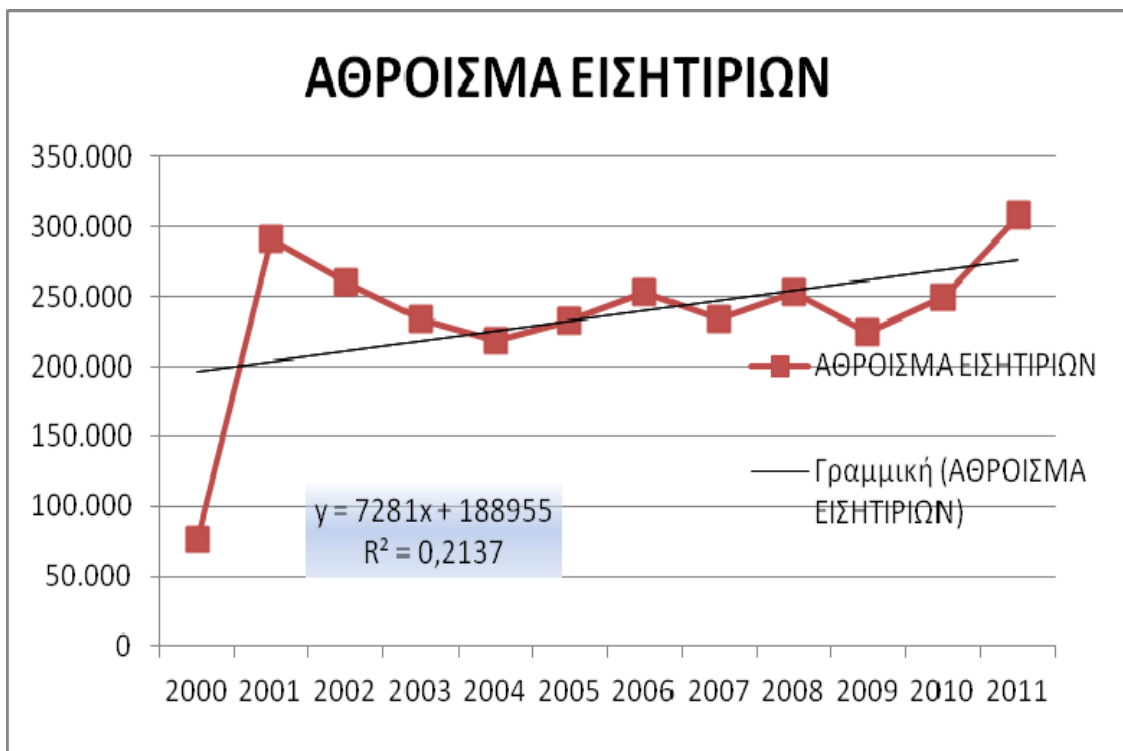
Διάγραμμα 1: Κύρια Εισιτήρια

Διάγραμμα 2:Μειωμένα εισιτήρια

Διάγραμμα 3: Ελεύθερη είσοδος

Διάγραμμα 4: Άθροισμα εισητηρίων (2000-2011)

ΕΤΟΣ	ΕΣΟΔΑ/ ΑΝΑ ΕΤΟΣ
2000	136.481 €
2001	489.650 €
2002	436.193 €
2003	396.053 €
2004	363.855 €
2005	392.512 €
2006	416.204 €
2007	444.398 €
2008	475.968 €
2009	429.249 €
2010	482.733 €
2011	585.698 €

Πίνακας 2: Έσοδα ανά έτος αρχαιολογικού χώρου Σπιναλόγκας

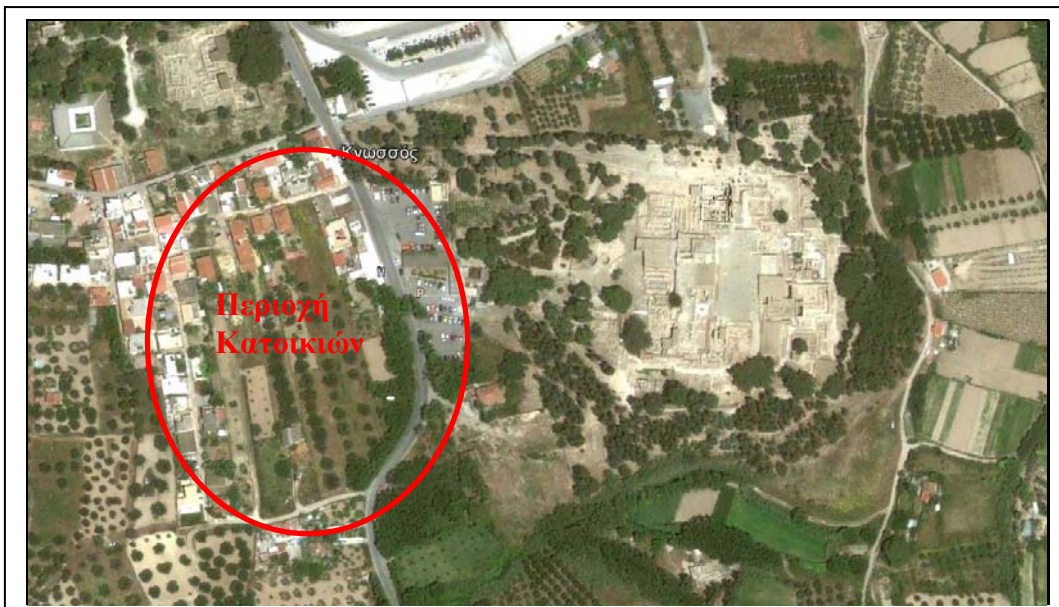
3.9 Ανάλυση δεδομένων στοιχείων επισκεψιμότητας στη Σπιναλόγκα

Στον Πίνακα 1 Μπορούμε να παρατηρήσουμε τα στατιστικά στοιχεία επισκεψιμότητας στον Αρχαιολογικό χώρο της Σπιναλόγκα από το έτος 2000 έως και το 2011. Από το 2000 έως και το 2007 οι κατηγορίες εισιτηρίων που υπήρχαν ήταν τρεις, τα κύρια εισιτήρια που κοστίζουν δύο ευρώ, τα μειωμένα που κοστίζουν ένα ευρώ και τα ελευθέρως εισόδου όπου και καταργήθηκαν το έτος 2007. Το 2000 επειδή ήταν ανοιχτή μόνο για τέσσερις μήνες μετά τη θερινή σεζόν (Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος) ήταν μειωμένος ο αριθμός των εισιτηρίων σε σχέση με τις υπόλοιπες χρονιές. Αρχικά κόπηκαν 76.348 εισιτήρια ενώ τα επόμενα έτη υπήρξε ανοδική πορεία με μια μικρή πτώση το έτος 2004 που λόγω και των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα είχε μετατοπιστεί το ενδιαφέρον εκεί. Το 2007 τα εισιτήρια ελευθέρως εισόδου καταργήθηκαν ωστόσο αυτό δεν μείωσε τη συνεχιζόμενη αύξηση έκδοσης εισιτηρίων. Ρεκόρ πωλήσεων σημειώθηκε το 2010 όπου και βρέθηκε στη τέταρτη θέση στην Ελλάδα σε αρχαιολογικούς χώρους σε πωλήσεις εισιτηρίων που έφθασαν τις 249.621 εισιτήρια, παρόλο που δεν είναι προσβάσιμη και τους χειμερινούς μήνες. Η ανοδική πορεία βεβαίως συνεχίζεται και το έτος 2011 ειδικά μετά τη επιτυχία που είχε η σειρά το “Νησί” όπου και κόπηκαν τα περισσότερα εισιτήρια μέχρι και σήμερα στον αρχαιολογικό χώρο. Όσον αφορά τη φετινή σεζόν προβλέπεται να είναι εξίσου πετυχημένη καθώς όπως αναφέρεται από τον κ. Μαυρικάκη (2012) ο χώρος της Σπιναλόγκα θα φιλοξενήσει τη μεγάλη εικαστική –κοινωνική εκδήλωση του καταξιωμένου καλλιτέχνη Κώστα Τσόκλη από τις 2 Ιουνίου έως και τις 31 Οκτωβρίου, μετατρέποντας το Νησί σε ένα τεράστιο γλυπτικό έργο με πολλές εικαστικές εκπλήξεις. Τα δρομολόγια που υπήρχαν έως και πέρσι ξεκινούσαν είτε από τη Πλάκα, όπου είναι και

ο συντομότερος και οικονομικότερος τρόπος, επίσης από την Ελούντα και από τον Άγιο Νικόλαο σε καθημερινή βάση τους θερινούς μήνες. Ο τρόπος μεταφοράς των επισκεπτών προς την οχυρή νησίδα Σπιναλόγκα, θα εξεταστεί αναλυτικότερα στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο για το πώς θα μπορέσει να βελτιωθεί για το καλό των επισκεπτών και των ίδιων των ιδιοκτητών καϊκιών.

3.10 Η Κνωσός Υποψήφιο Μνημείο της Unesco

Στην Κρήτη το πιο γνωστό μνημείο από πλευράς επισκεψιμότητας είναι ο αρχαιολογικός χώρος της Κνωσού, ο οποίος δεν είναι επίσης στα μνημεία της UNESCO. Εδώ και χρόνια γίνεται προσπάθεια ένταξης της Κνωσού στο κατάλογο μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco, αλλά μέχρι σήμερα η συγκεκριμένη αποστολή δεν έχει επιτευχθεί (Μιχελογιάννης, 2010) (Creta Live.gr, 2010), (Arxaiology and Arts, 2012), (Καλομοίρης, 2011), (Μυρίλλα, 2011), (Πατρίς Εφημερίδα, 2005) (Πατρίς Εφημερίδα 2006). Ο χώρος που υπάρχει σε πολύ κοντινή απόσταση γύρω από το μνημείο έχει κριθεί ακατάλληλος από τους ιθύνοντες. Από πολλούς ξένους επισκέπτες έχει εκφραστεί απογοήτευση για τη συνολική εικόνα που επικρατεί και είναι γνωστό ότι η καλή φήμη είναι η καλύτερη διαφήμιση που θα μπορούσε να γίνει για ένα προϊόν. Πολλά αυθαίρετα έχουν χτιστεί γύρω από το μνημείο χαλώντας την εικόνα του δημιουργώντας ένα μη συμβατό περιβάλλον σε σχέση με το μνημείο.

Εικόνα 10: Κνωσός (Πηγή: Google Earth)

Στην παραπάνω **Εικόνα 10** που προέρχεται από το Google Earth και παρουσιάζει αεροφωτογραφία του αρχαιολογικού χώρου της Κνωσού φαίνεται ότι απέναντι από την είσοδο έχει επεκταθεί η πόλη και δημιουργεί το αισθητικό πρόβλημα που αναφέρεται στις προηγούμενες βιβλιογραφικές αναφορές.

Επίσης η υποβάθμιση πολιτιστικών πόρων ανοίγει διάπλατα τις πόρτες στον ιδιωτικό τομέα να εκμεταλλευτεί αυτή τη κατάσταση, αυξάνοντας το κόστος κάνοντας ο μνημείο προσβάσιμο για λίγους. Το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ως μνημείο η Κνωσός μοιράζεται σε τρεις τομείς, το πολεοδομικό-χωροταξικό, τον οικονομικό και τον διαχειριστικό. Βάσει των παραπάνω λόγων όλο έχει ως αποτέλεσμα της άρνηση του Υπουργείου Πολιτισμού να μην μπορεί να προωθήσει το φάκελο του συγκεκριμένου μνημείου στην Unesco με αποτέλεσμα αυτός ο θησαυρός να γίνεται εύκολη λεία στους κερδοσκόπους επιχειρηματίες οι οποίοι ασπάζονται το εύκολο χρήμα και τα περιστασιακά οφέλη που μπορεί να τους παρέχει η Κνωσός αφήνοντας στην αφάνεια τη πραγματική του αξία. Για όλους τους παραπάνω λόγους πρέπει να γίνει παράδειγμα προς αποφυγή αυτός ο τρόπος διαχείρισης και στο μνημείο της Σπιναλόγκα να προνοήσουν για τυχόν παρόμοια προβλήματα πριν τη κατάθεση του φακέλου προς την Unesco.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΣΤΟΧΟΙ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

4.1 Προστασία του Μνημείου στο σήμερα

Το σχέδιο διαχείρισης που προαναφέραμε καλείται να επιλύσει ένα δύσκολο και συνάμα απαιτητικό πρόβλημα ισορροπίας. Από τη μια πλευρά πρέπει να προστατεύεται απ' όλες τις απόψεις όπως προστατεύοντας τις αξίες του, αναδεικνύοντας τα χαρακτηριστικά του, προάγοντας τις αξίες μέσω της έρευνας και της εκπαίδευσης. Απ' την άλλη οπτική γωνία πρέπει ως ένα καλοδιατηρημένο μνημείο να προσφέρει και στους επισκέπτες του μια ανάλογη καλή υποδομή, βελτιώνοντας τις συνθήκες, ενισχύοντας τη τοπική αγορά, βρίσκοντας λύσεις για την οικονομική, κοινωνική πρόοδο της πόλης.

Μέσω του μνημείου γεννιούνται δύο ανάγκες, της προστασίας και της ανάγκης για ανάπτυξη. Για να μπορέσει να διαχειριστεί η τοπική κοινωνία και οι συνεργαζόμενοι φορείς σωστά τη περίπτωση του μνημείου της Σπιναλόγκας πρέπει να γνωρίζουμε πολύ καλά οποιαδήποτε γνώση- πληροφορία έχει να κάνει με το μνημείο για να προχωρήσουν στις σωστές διαχειριστικές επιλογές. Πρωταρχικά θα πρέπει να καλύψει όλους τους τομείς που παρουσιάζουν ελλείψεις. Πρωτεύον ρόλο για τη ζωή του μνημείου και συνάμα της πόλης παίζουν οι επισκέπτες, καθώς τονώνουν την τοπική οικονομία συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη και μετέπειτα βοηθούν στη διάδοση των γνώσεων για το μνημείο διεθνώς. Από την άλλη οπτική γωνία οι επισκέπτες μπορεί να αποτελούν πηγή εσόδων, ωστόσο επιβαρύνουν το μνημείο και κάποιες φορές μπορεί να προκαλέσουν άμεσα ή έμμεσα φθορές. Η υψηλή παροχή προδιαγραφών μπορεί να προκαλέσει όσον το δυνατόν εντονότερα συναισθήματα στον επισκέπτη και να μπορέσει να λειτουργήσει πιο ωφέλιμα στη κοινωνία. Παραδείγματος χάριν για τους επισκέπτες είναι η ευκολία πρόσβασης στο μνημείο, και μέσα από τον τρόπο μεταφοράς τους και κατά την έλευση τους στο μνημείο όπου κάποια σημεία είναι δύσβατα και πρέπει να αποκατασταθούν.

4.2 Εφαρμογή σχεδίου και επιπτώσεις

Σε αυτή την ενότητα θα αναφερθούμε στο σωστό τρόπο εφαρμογής του σχεδίου και στην αντιμετώπιση ζητημάτων που θα προκύψουν λόγω αλλαγών που θα προκύψουν στη πόλη πριν, κατά τη διάρκεια και μετά. Τα έργα έχουν που έχουν γίνει κατά το παρελθόν και επρόκειτο να γίνουν στα τρία επόμενα έτη έχουν ως στόχο να βελτιώσουν την εικόνα του

μνημείου, των προσβάσεων προς αυτό, της άρτιας εξυπηρέτησης μέσω εξειδικευμένων ανθρώπων κ.τ.λ. Η συστηματική εποπτεία από τον παγκόσμιο οργανισμό της Unesco θεωρείται ως ένα εργαλείο προστασίας, μεγάλης αξίας γι' αυτό και η Unesco όπως έχουμε πει και πρωτότερα κάθε εξαετία επανεξετάζει τη κατάσταση του μνημείου και αν πληρούνται οι αρχικές προδιαγραφές αποφασίζει εν συνεχεία αν το εκάστοτε μνημείο παραμείνει στη λίστα. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο έλεγχος βελτιώνει τη γνώση μας για το μνημείο και μας οδηγεί σε καλύτερη κατανόηση αυτού.

Η συμβολή της τοπικής κοινωνίας σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς θα ωφελήσει πολύ στο διαχειριστικό κομμάτι του έργου. Αξίζει να σημειωθεί ότι η γύρω περιοχή από το μνημείο ανήκει σε ιδιώτες (εστιατορες- επιχειρηματίες τουριστικών μαγαζιών κ.α.) Η σωστή συνεργασία μαζί τους θα οδηγήσει το τόπο σε ευεργετικά οφέλη από την αναβάθμιση και ανάδειξη του περιβάλλοντα χώρου.

4.3 Στόχοι σχεδίου - Ανάλυση των σχετιζόμενων τομέων

Η βάση της πυραμίδας του σχεδίου ξεκίνα από τη διοίκηση. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί σε πρώτο πλάνο η εξασφάλιση του κατάλληλου διοικητικού μηχανισμού για τη σωστή διαχείριση του μνημείου. Το σχέδιο στηρίζεται στη συνεργασία κράτους, τοπικής αυτοδιοίκησης και τοπικών φορέων. Στη προκειμένη περίπτωση οι υπηρεσίες που ασχολούνται με τη Σπιναλόγκα είναι ο δήμος του Άγιου Νικολάου, Το Υπουργείου Πολιτισμού η 13^η εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και το ΤΕΕ/ΤΑΚ ως πιθανός φορέας στην υλοποίηση του σχεδίου (όπως εφαρμόστηκε στην περίπτωση της Κέρκυρας). Δημιουργώντας άμεσα επιτροπή παρακολούθησης που θα συντονίζει τους φορείς και τους οργανισμούς που θα εμπλέκονται σε αυτή τη προσπάθεια βραχυπρόθεσμα θα μπορέσει να λειτουργήσει καλύτερα η συντονιστική ομάδα.

Επόμενο κομβικό κομμάτι είναι ο τομέας της χρηματοδότησης αναστύλωσης και διατήρησης του έργου. Θα πρέπει να γίνει αναζήτηση ευκαιριών χρηματοδότησης του μνημείου καθώς τα θέματα Πολιτιστικής Κληρονομιάς πρέπει να έχουν προτεραιότητα. Αύξηση των πόρων θα μπορούσε να προκύψει μέσω δραστηριοτήτων της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας σε συνεργασία με το δήμο εκδίδοντας παραδείγματος χάριν έντυπο υλικό προβολής της πόλης ή μέσω της φορολογίας από τα δρομολόγια των καϊκιών που γίνονται από ιδιώτες.

Επίσης έκτος από τις κρατικές επιχορηγήσεις θα μπορούσε να γίνει και μια προσπάθεια από τον ιδιωτικό τομέα μέσω επενδύσεων, χορηγήσεων ώστε να βοηθήσει στην ανάπτυξη του μνημείου, άλλωστε οι σχέσεις μεταξύ τους θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως

«δούναι και λαβείν». Εκτός από τη παρακράτηση ποσοστού των εισιτηρίων εισόδου και το τέλος επί του κόμιστρου μεταφοράς, αλλά έσοδα μπορεί να προκύψουν από άλλες δράσεις του νησιού σε συνεργασία με το δήμο. Μπορεί επίσης να δημιουργηθεί πρωτόκολλο για συνολική λειτουργία περιοχών γύρω από τη Σπιναλόγκα όπως οι Αλυκές. Η επισκευή και αναστύλωση των μνημείων γενικά χρειάζονται υψηλές χρηματοδοτήσεις. Η αξιοποίηση εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης όπως χορηγίες, κοινοτικά και εθνικά προγράμματα, αποδοτικές επενδύσεις και ιδιωτική συμμετοχή διαμορφώνουν ένα πιο ισχυρό πλαίσιο. Πρέπει να βρεθούν σταθεροί τρόποι ενίσχυσης σταθερών τρόπων χρηματοδότησης για τη σωστή εφαρμογή του σχεδίου.

Ήδη ένα σημαντικό βήμα εξέλιξης είναι ότι έχει ενταθεί στο επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» για τον ηλεκτροφωτισμό του Φρουρίου Σπιναλόγκας, προϋπολογισμού 1.338.750 ευρώ, όπως αναφέρεται στο επίσημη ιστοσελίδα της Αρχαιολογίας για την ανάδειξη-ανάπλαση της παλαιάς Ηλεκτρικής και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου. Τέλος μέσω του οργανισμού της Unesco στις πηγές χρηματοδότησης συμπεριλαμβάνονται το Ταμείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς του οποίου οι πόροι προέρχονται από τις υποχρεωτικές εισφορές των Κρατών-Μελών, οι εθελοντικές εισφορές, τα έσοδα από τις πωλήσεις βιβλίων/εκδόσεων σχετικών με την Πολιτιστική Κληρονομιά και οι εισφορές κρατών για συγκεκριμένο ειδικό σκοπό.

Σε όλα τα μνημεία υπάρχει η κατηγορία διαχείρισης κινδύνων η οποία μεριμνεί για τυχόν καταστροφές, ζημιές που μπορεί να συμβούν στο μνημείο. Ένας οργανισμός θα πρέπει να προνοεί για τυχόν ζημιές καθώς αν χρηστεί μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, πρέπει τα σχέδια αντιμετώπισης κινδύνων και φυσικών καταστροφών να ενημερώνονται και να ανανεώνονται επιμελώς. Καλό είναι να γίνει πλήρης αποτίμηση κινδύνων σε φυσικούς και μη καθώς η πρόληψη είναι η καλύτερη αντιμετώπιση. Κίνδυνοι μπορεί να προέλθουν είτε από επισκέπτες, από αλλαγές χρήσεως γης και φυσικά από τις αλλαγές που μπορεί να επιφέρει η εφαρμογή του σχεδίου.

Επίσης πολύ σημαντικό ρόλο σε όλη τη προσπάθεια παίζει η σωστή διάχυση πληροφοριών. Αυτή πρέπει να γίνει με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών έτσι ώστε η ενημέρωση να είναι αξιόπιστη και προσβάσιμη σε όλους. Τώρα αντί γι' αυτό υπάρχουν διάσπαρτα αρχεία σε διάφορους φορείς και μπορεί να υπάρχουν και άλλα που ίσως δεν έχουν εντοπιστεί. Πολλοί γνώστες της ιστορίας του νησιού μπορούν είτε μέσω του προφορικού λόγου, μέσω κειμένων φωτογραφιών, αρχείων να συνδράμουν και αυτοί σε αυτήν την αξιολογή προσπάθεια. Επιπροσθέτως πολλές πληροφορίες δεν είναι προσβάσιμες για όλους ενώ θα μπορούσε να είναι.

Συνέχεια στα ζητήματα που αφορούν τη σωστή διάρθρωση των στόχων έχει η εποπτεία του μνημείου. Μέσω δεικτών εποπτείας, γίνεται η καταγραφή της κατάστασης του μνημείου που με τη συστηματική συγκέντρωση στοιχείων τροφοδοτεί τις εξαετείς αναφορές προς τους μηχανισμούς εποπτείας. Στόχος της κίνησης αυτής είναι η απόκτηση ολοκληρωμένης εικόνας και αντικειμενικής για την υπάρχουσα κατάσταση του μνημείου. Μέσω της εποπτείας καλύπτεται και το κομμάτι της συνεχής ενημέρωσης για το κομμάτι της οριοθέτησης της Σπιναλόγκα καθώς τυχόν αναθεώρηση των ορίων και των ζωνών προστασίας θα επιφέρει αλλαγές σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. *‘...Η αξιολόγηση που θα γίνεται ανά εξαετία θα αφορά όλους τους πολίτες που το διαχειρίζονται, δηλαδή τους κατοίκους της περιοχής είτε έχουν άμεση εμπλοκή με το χώρο είτε όχι. Από το ψαρά και τον εργαζόμενο στα καΐκια μέχρι τους εργαζόμενους σε κάθε είδους τουριστικές επιχειρήσεις. Η συμπεριφορά όλων έναντι του μνημείου θα αξιολογείται. Οι πολίτες θα πρέπει να έχουν πλήρη ενημέρωση για το ότι γίνει. Να γνωρίζουν τα αρνητικά και τα θετικά που υπάρχουν...’* (Ατσαλάκης, 2011).

Όλοι οι παραπάνω στόχοι είναι άμεσα συνυφασμένοι με την τοπική κοινωνία, η οποία έρχεται σε άμεση επαφή και καθημερινή σχέση με το μνημειακό χώρο της Σπιναλόγκα. Η εισαγωγή του μνημείου βοηθά στην εξασφάλιση της τοπικής συναίνεσης και στη λήψη μέτρων που προωθούν την ανάδειξη του μνημείου. Η περαιτέρω ωφέλεια σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο ενθαρρύνει τη συμμετοχή όλων των κοινωνικών ομάδων σε δράσεις αποκατάστασης και ανάδειξης.

Οι μεταβολές που θα επωμιστεί το μνημείο πρέπει να μελετηθούν πολύ καλά και πιο συγκεκριμένα να προσδιοριστεί το μέγεθος της αλλαγής, το είδος της μεταβολής και κατά πόσο μπορεί να το αντέξει το μνημείο χωρίς να αλλοιωθεί η πραγματική του αξία καθώς μια μεταβολή μπορεί να βελτιώσει το μνημείο αλλά μπορεί και να δημιουργηθεί απειλή για τις μοναδικές του αξίες. Ο έλεγχος στον χαρακτήρα των επεμβάσεων πρέπει να είναι προσεκτικός. Τα αναπτυξιακά σχέδια μπορούν να έχουν σημαντική επίδραση στην εικόνα του μνημείου. Ακόμα να περιορίζονται οι ανεγέρσεις κτιρίων εκεί που δεν επιτρέπεται. Όλο αυτός ο έλεγχος γίνεται περισσότερο αποτελεσματικός όταν συμπληρώνεται με καταγραφή των επιπτώσεων που θα έχει το έργο. Στόχος όλων των παραπάνω ελέγχων είναι η εξασφάλιση προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς βάσει των θεσμών της Unesco. Με την εκπόνηση μιας οικονομοτεχνικής μελέτης για ανάλυση του σχεδίου στους διάφορους τομείς της ζωής της πόλης.

4.3.1 Προστασία και διατήρηση μνημείου

Τα ζητήματα της προστασίας του μνημείου εξασφαλίζουν ότι αυτό διατηρείται στις καλύτερες δυνατές συνθήκες. Σημαντικά ζητήματα που απασχολούν όλη την ερευνα είναι το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η χρηματοδότηση, το ιστορικό περιβάλλον τα φρούρια, οι οχυρώσεις και ο περιβάλλοντα χώρος. Η λειτουργική δομή της Σπιναλόγκα κατάφερε να αντισταθεί στις πιέσεις που δέχτηκε και δέχεται από την τουριστική ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών. Η ανάλυση στη τοπική κοινωνία από τις οφειλές που θα έχουν από την αποκατάσταση των γύρω κτιρίων και τη σωστή διατήρησή τους θα έχει ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος για την ανάληψη πρωτοβουλιών. Ένα πρόβλημα που έχει εμφανιστεί με τους γύρω επιχειρηματίες όπως αναφέρεται και σε άρθρο της εφημερίδας Ανατολής είναι οι παράνομες εξέδρες και οι πέργολες που έχουν δημιουργηθεί στις ψαροταβέρνες. Οι παραπάνω παρατυπίες που έχουν γίνει φανερόνουν αντιεπαγγελματική συμπεριφορά και αθέμιτο ανταγωνισμό. Είναι γνωστό ότι δεν επιτρέπεται απέναντι από τη Σπιναλόγκα να καταπατείται ο περιβάλλοντα χώρος. Για το μνημείο πρέπει να παλέψουμε για την ένταξη του δίνοντας οριστικό τέλος σε όλες αυτές τις παρεμβάσεις. Βάζοντας νερό στο κρασί τους μπορούν να αποδείξουν τον επαγγελματισμό τους και τη διάθεση τους να προστατέψουν το μέλλον της περιοχής.

Ένα ακόμα σημαντικό κομμάτι στο σχέδιο διαχείρισης είναι το κτιριακό δυναμικό του αρχαιολογικού χώρου. Η συντήρηση στο χώρο θα πρέπει να είναι τεχνικά και επιστημονικά άρτια. Τα υλικά, οι τρόποι δόμησης και η τεχνική που θα χρησιμοποιηθεί από εδώ και πέρα θα πρέπει να παίξει πρωταρχικό ρόλο στη διατήρηση της αυθεντικότητας, της αισθητικής αξίας και της ομοιογένειας του προστατευόμενου συνόλου. Οι περιπτώσεις άστοχων επεμβάσεων στο μνημείο είτε με τοποθετήσεις συγχρόνων υποδομών που δεν είναι συμβατές με το μνημείο θα πρέπει να χρήζουν άμεσης αποκατάστασης. Ήδη η αναστύλωση της οχυρής νησίδας έχει πάρει σάρκα και οστά καθώς θεωρείται ένα από τα σπουδαιότερα έργα που έχει ενταχθεί στο ΕΣΠΑ. *“...Ανακοινώθηκε ότι και στη δυτική πλευρά της Σπιναλόγκας θα πραγματοποιηθούν παρόμοιες εργασίες, όπως καθαρισμός, διερεύνηση, στερεώσεις τοιχοποιίας και ξερολιθιών, συντήρηση επιχρισμάτων στον χώρο, ο οποίος ορίζεται βόρεια του κτιρίου 36 και έως το ανατολικό όριο του τομέα Ι. Στον Τομέα ΙΙ θα γίνουν εργασίες στους υπαίθριους χώρους νότια του Νοσοκομείου και του Αγίου Παντελεήμονα. Περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων διερεύνηση, αποχωμάτωση, καθαρισμός και διαμόρφωση στο καλντερίμι στο δρόμο του Νοσοκομείου και έως το ναό του Αγίου Νικολάου στερέωση και συμπλήρωση. Στο θολωτό*

κτίριο προβλέπεται να γίνει αποχωμάτωση και αποκάλυψη με παράλληλη αντιστήριξη και στερέωση. Στο Νοσοκομείο του Λεπροκομείου θα γίνει καθαρισμός και ερευνητικές τομές και στερέωση των τοίχων. Επίσης, στις δεξαμενές του Αγ. Παντελεήμονα και στον προμαχώνα θα γίνει επικάλυψη των θόλων με αστρακάσβεστο και τα πλυντήρια του Λεπροκομείου θα στερεωθούν και θα αποκατασταθούν. Ο προϋπολογισμός του έργου είναι 1.800.000 ευρώ και οι εργασίες θα διαρκέσουν τρία χρόνια...''(Εφημερίδα Καθημερινή,2012).

4.3.2 Δημόσιος χώρος- προστασία φυσικού περιβάλλοντος

Η εκτέλεση έργων αναβάθμισης του δημοσίου χώρου έξω από τον αρχαιολογικό χώρο του μνημείου παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για τη σωστή διεκπεραίωση της αποπεράτωσης του έργου. Η ρύθμιση ζητημάτων όπως είναι η σωστή σηματοδότηση στους δρόμους για τη προσέλευση στο μνημείο, οι χώροι ενημέρωσης η διατήρηση της καθαριότητας του φυσικού περιβάλλοντος , θεωρούνται άκρως σημαντικά θέματα προς συζήτηση. Παρά το γεγονός ότι το πρόβλημα αυτό είναι γενικό, παρουσιάζεται ιδιαίτερα έντονο στον τουρισμό και αυτό γιατί τα φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία κάθε τουριστικού προορισμού αποτελούν τα στοιχεία έλξης τουριστών και ταυτόχρονα τα μέσα με τα οποία θα προσπαθήσουν, στο μέτρο του εφικτού να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες.

Το περιβάλλον αυτό που εμφανίζεται είτε με τη μορφή φυσικών δεδομένων, όπως είναι για παράδειγμα παραλίες, θάλασσα, χλωρίδα πανίδα κλπ είτε με τη μορφή πολιτιστικών δεδομένων, όπως είναι αρχαιολογικοί χώροι κλπ πρέπει οπωσδήποτε να διατηρηθεί μα πάνω απ' όλα να μην καταστραφεί από το χρόνο και κυρίως από τις παράλογες ενέργειες των ανθρώπων. Αναμφίβολά η μόλυνση της θάλασσας και γενικά του τοπίου, η εξαφάνιση παραδοσιακών στοιχείων που συνθέτουν την αισθητική του χώρου αποτελούν ανησυχητικά φαινόμενα τα οποία πρέπει να προβληματίσουν τους αρμόδιους παράγοντες τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Κυρίως όμως πρέπει να παρθούν δραστικά μέτρα για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που θα συμβάλουν αποφασιστικά στη διατήρηση του, αλλά ταυτόχρονα και στην αξιοποίηση του χάρη του ανθρώπου, ανεξάρτητα από το αν αυτός έχει την ιδιότητα του τουρίστα ή του μόνιμου κατοίκου μιας χώρας υποδοχής τουριστών (Ηγουμενάκης.,1997).

Στη φάση της δημόσιας διαβούλευσης βρίσκεται και το κείμενο του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Παράκτιο Χώρο και τα Νησιά, το οποίο συντάχθηκε με σκοπό τον προσδιορισμό του βαθμού δόμησης, την προστασία και ανάδειξη της φυσικής

ομορφιάς και κατ' επέκταση τη βιώσιμη ανάπτυξη του παράκτιου χώρου και των νησιών, στοιχεία άρρηκτα συνδεδεμένα με την τουριστική ευημερία. Επιπροσθέτως, η τουριστική ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον, δεν μπορεί παρά να εμπεριέχει και παρεμβάσεις για την ανάπτυξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με την ανάπτυξη των μη ορυκτών πηγών ενέργειας όπως η αιολική, η ηλιακή, η ενέργεια των κυμάτων, η παλιρροϊκή, η βιομάζα κ.ά. καθώς αυτές συνιστούν πηγές ενέργειας φιλικές προς το περιβάλλον και αποτελούν μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης για τον τουρισμό, αλλά και για το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (Τσάρτας Π., 2010).

4.4 Τεκμηρίωση, εκπαίδευση και έρευνα

Η κατανόηση της αξίας του μνημείου από όσο το δυνατόν περισσότερο κόσμο είναι μια σημαντική παράμετρος για τη σωστή και ολοκληρωμένη διαχείριση του μνημείου. Η κατανόηση και η ενημέρωση από το ευρύ κοινό των χαρακτηριστικών και των αξιών του μνημείου αποτελεί συμπληρωματικό στοιχείο της προστασίας και της διατήρησης ακόμα και της εικόνας του δημόσιου χώρου. Η Σπιναλόγκα ως χώρος αποτελεί πηγή γνώσης και ψυχαγωγίας και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ένα σημαντικό αριθμό εκπαιδευτικών προσεγγίσεων. Οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία, οι τοπικές οργανώσεις, οι σύλλογοι και οι οργανισμοί παίζουν σημαντικό ρόλο ως πηγές στοιχείων χρήσιμες για την έρευνα, πολλές φορές διεξάγοντας έρευνα και τα ίδια. Παρότι υπάρχουν σήμερα στη Νομό Λασιθίου αρκετοί φορείς που κατέχουν αρχειακό υλικό με διάφορα στοιχεία για το μνημείο, διαπιστώνεται ελλιπής προβολή στο μη εξειδικευμένο κοινό. Γι' αυτό θα είναι καλό η συγκέντρωση της υφιστάμενης τεκμηρίωσης για τα επιμέρους στοιχεία του μνημείου και συγκρότηση βάσης δεδομένων προσβάσιμης για όλους αξιοποιώντας στο μέγιστο όλες τις μεθόδους της ψηφιακής τεχνολογίας.

Θα μπορούσε να γίνει και άλλη μια προσέγγιση μέσω της προβολής της ιστορίας της Σπιναλόγκα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, προκειμένου να ενισχυθεί η συνείδηση της νέας γενιάς σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στο κομμάτι της έρευνας θα μπορούσαν να προωθηθούν ερευνητικές εργασίες και προγράμματα σχετικά με ζητήματα που αφορούν το μνημείο προκειμένου να βελτιώνεται διαρκώς η γνώση της ιστορίας και η παρούσα κατάσταση του κατευθύνοντας τους υπευθύνους σε σωστές διαχειριστικές αποφάσεις.

4.5 Πρόσβαση και μετακινήσεις

Η πρόσβαση στο μνημείο και η μετάβαση σε αυτό είναι δύο πολύ σημαντικοί παράγοντες που πρέπει να μεριμνήσουν καλά οι αρμόδιοι. Η εξασφάλιση καλών συνθηκών πρόσβασης έχουν μεγάλη απήχηση τόσο στο μνημείο όσο και στη δυνατότητα του επισκέπτη να περιηγηθεί και να χαιρέσει το μνημείο συντελώντας έτσι και στη βιωσιμότητα του. Ο καλύτερος τρόπος για να εξερευνήσει και να κατανοήσει ο επισκέπτης το μνημείο είναι η πεζοπορία σε αυτό. Σε κάποια σημεία η πρόσβαση είναι δύσκολη λόγω της μορφολογίας το εδάφους γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να γίνουν οι ανάλογες διορθωτικές κινήσεις. Το μόνο μεταφορικό μέσο προς τη νησίδα είναι τα καραβάκια τα οποία κατά γενική ομολογία κρατούν σε πολύ υψηλά επίπεδα τη τιμή της διαδρομής καθώς από τη Πλάκα η ολιγόλεπτη διαδρομή των 10 λεπτών ξεκίνα με κατώτατη χρέωση 8 ευρώ ανά άτομο. Δεδομένου ότι η απόβαση είναι μικρότερη από 1 χλμ το εισιτήριο είναι ακριβό και αυτό οφείλεται στο ότι εφαρμόζουν κοινή πολιτική τιμών όλοι οι μεταφορείς.

4.6 Διαχείριση Επισκεπτών

Η ενότητα της διαχείρισης επισκεπτών αφορά την εξασφάλιση της τουριστικής κίνησης και της ισορροπίας του μνημείου, σε συνδυασμό με τις ανάγκες των κατοίκων και των επαγγελματιών. Είναι γνωστό ότι τις τελευταίες δεκαετίες, ο τουρισμός αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή εσόδων για όλο το νησί. Τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από τον τουρισμό έρχονται αντιμέτωπα με τις περιβαλλοντικές και λειτουργικές οχλήσεις που δημιουργούνται από το επισκεπτικό ρεύμα. Χρειάζεται να εξισορροπηθούν οι σχέσεις του τουρισμού με την τοπική κοινωνία έτσι ώστε πάντα να υπερισχύει ο μνημειακός χαρακτήρας της περιοχής. Η τουριστικοποίηση πολλών δραστηριοτήτων αλλοιώνει το πραγματικό χαρακτήρα της τοποθεσίας. Αντιθέτως αν ο επισκέπτης αποκομίσει τα πραγματικά οφέλη που μπορεί να του προσδώσει το μνημείο, είτε μέσω του εκπαιδευτικού του χαρακτήρα και της ξενάγησης σε ένα χώρο, είτε ταξιδεύοντας τον σε μια άλλη εποχή αποκτώντας μια ολοκληρωμένη εμπειρία αυτό μπορεί να οδηγήσει σε θετικά αποτελέσματα. Επίσης η εποχικότητα του τουρισμού σε ένα νησί παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του. Όταν δεν διαρκεί όλο το χρόνο αυτό σημαίνει ότι οι δραστηριότητες επηρεάζονται διαφορετικά κατά τη διάρκεια ενός έτους. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο γενικός τουρισμός, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ο τουρισμός παραχείμασης και ο τουρισμός χειμερινών σπορ. Στο Νομό Λασιθίου ο τουρισμός ευημερεί τους καλοκαιρινούς μήνες.

Η υψηλή εποχικότητα επηρεάζει σημαντικά την ανταγωνιστικότητα των τουριστικών επιχειρήσεων οι οποίες αδυνατούν να είναι τιμολογιακά ανταγωνιστικές καθώς οφείλουν με τις εισπράξεις της περιορισμένης χρονικά τουριστικής περιόδου να συντηρήσουν την λειτουργική βιωσιμότητα της επιχείρησης όλο το έτος. (Τσάρτας Π., 2010).

Επιλύοντας τα λειτουργικά προβλήματα της πόλης καθώς και τα διαχειριστικά θέματα του μνημείου αποκτάται ταυτοχρόνως και άριστη παροχή προς τους επισκέπτες, εφόσον όλα αυτά αποσκοπούν ευεργετικά προς αυτούς, συμπεραίνοντας ότι όσο καλύτερες προϋποθέσεις δημιουργούνται μες τη τοπική κοινωνία άλλο τόσο θετικά επηρεάζονται και οι επισκέπτες. Με την εξασφάλιση όλων των παραπάνω συνεπάγεται και η σταθερή συνεργασία των εμπλεκόμενων στο τουρισμό επαγγελματικών κλάδων και φορέων.

Κεφάλαιο 5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ UNESCO

5.1 Τουριστική αγορά

Η τοπική οικονομία της Κρήτης αδιαμφισβήτητα εξαρτάται σημαντικά από τον Τουρισμό. Στα κριτήρια επιλογής των επισκεπτών συγκαταλέγονται τα ιστορικά μνημεία και ο πολιτισμός.

«... Η τουριστική οικονομία είναι ένας δυναμικός κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, που μελετά τις οικονομικές σχέσεις που δημιουργούνται και αναπτύσσονται κατά τη διαδικασία παραγωγής και κατανάλωσης ή χρήσης τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που προορίζονται για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών των ανθρώπων σε ορισμένο τουριστικό προορισμό και χρόνο. Ένα θέμα που ενδιαφέρει άμεσα, είναι να διευκρινιστεί η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην οικονομική και την τουριστική οικονομία. Η οικονομική όπως είναι γνωστό, περιγράφει και αναλύει τους τρόπους με τους οποίους μια κοινωνία παίρνει αποφάσεις σχετικά με την παραγωγή, διάθεση και διανομή διαφόρων υλικών και άυλων προϊόντων. Με άλλα λόγια η οικονομική ασχολείται με τις οικονομικές εκείνες σχέσεις που δημιουργούνται και αναπτύσσονται μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου και συγκεκριμένα αποκλειστικά και μόνο με αυτές που τείνουν στην ικανοποίηση ορισμένων αναγκών ή επιθυμιών, για την ακρίβεια δε αυτών που χαρακτηρίζονται σαν τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες. Παρατηρείται ότι υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στην οικονομική και τουριστική οικονομία από το γεγονός ότι και οι δύο έχουν σαν αντικείμενο τη μελέτη και ανάλυση οικονομικών φαινομένων που αναφέρονται στην οικονομική δραστηριότητα του ανθρώπου σαν μέλους ενός οργανωμένου κοινωνικού συνόλου με κρατική υπόσταση...» (Ηγουμενάκης, 1997 σελ.26).

Η συνεργασία των τοπικών και κρατικών φορέων για τη προώθηση του νησιού σαν προορισμό στη τουριστική αγορά θεωρείται αναγκαία, ωστόσο πρέπει να συνδράμει και στη προώθηση του μνημείου εξίσου. Οι περισσότεροι τουριστικοί προορισμοί προσελκύουν τουρίστες σε επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους, συνήθως ξενοδοχεία που προσφέρουν ποικίλες υπηρεσίες, τις λεγόμενες «πακεταρισμένες» διακοπές που οργανώνονται από τους οργανωτές ταξιδιών. Αυτό θα μπορούσε να αλλάξει αναβαθμίζοντας κλίνες και μικρότερων οικογενειακών επιχειρήσεων μετατρέποντας τον μαζικό τουρισμό σε εναλλακτικό τουρισμό. Στον εναλλακτικό τουρισμό κυριαρχεί η ρήση του Schumacher (1974) «το μικρό είναι πανέμορφο (small is beautiful)» αναφορικά με το

μέγεθος των επενδύσεων. Οι εναλλακτικοί τουρίστες διαλέγουν ως επί το πλείστον μικρές μονάδες διαμονής και ντόπιες επιχειρήσεις. Μια άλλη μελέτη από τον (Ανδριώτης, 2002) ερεύνησε 52 επιχειρήσεις διαμονής τουριστών στο νησί της Κρήτης κατατάσσοντας τις ανάλογα με τον αριθμό των δωματίων τους σε τρεις κατηγορίες: τις μικρές (αυτές που έχουν 40 ή λιγότερα δωμάτια), τις μεσαίες (αυτές που έχουν 41-100 δωμάτια) και τις μεγάλες (αυτές που έχουν πάνω από 100 δωμάτια). Από τα αποτελέσματα της έρευνας αποδεικνύεται μέσω της χρήσης στατιστικών τεχνικών ότι η συνεισφορά των επιχειρήσεων διαμονής στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού δεν είναι ομοιόμορφη. Συγκεκριμένα, οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις απασχολούν περισσότερο ξένο διευθυντικό προσωπικό σε σύγκριση με τις μικρές και τις μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις. Επίσης, οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις αγοράζουν λιγότερο από ντόπιους λιανοπωλητές και χονδρέμπορους σε σύγκριση με τις μικρομεσαίες, ενώ οι μικρές επιχειρήσεις απασχολούν περισσότερα άτομα από τα μέλη της οικογένειας του ιδιοκτήτη. Ως εκ τούτου όσο μικρότερη είναι η επιχείρηση τόσο μεγαλύτερη η συνεισφορά της στην τοπική ανάπτυξη.

5.2 Τοπική Κοινωνία

Στη τοπική κοινωνία θα πρέπει να εξισορροπηθούν οι ωφέλειες από τη τουριστική δραστηριότητα σε συνδυασμό με τη λειτουργική όχληση που η ανάπτυξη της προκαλεί τόσο στη ζωή των κατοίκων όσο και στο μνημείο. Σημαντική προσφορά στην προσέλκυση τουρισμού είναι οι εκδηλώσεις τεχνών και πολιτισμού που διοργανώνονται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Σημαντικός αριθμός εκδηλώσεων τέχνης και πολιτισμού θα αποτελέσουν αντικείμενο ενδιαφέροντος και πόλο έλξης επισκεπτών. Παράλληλα με την ικανοποίηση αναγκών ψυχαγωγίας των επισκεπτών ικανοποιείται και η ανάγκη ψυχαγωγίας των ντόπιων. Ο χρόνος υλοποίησης του συγκεκριμένου στόχου θεωρείται μεσοπρόθεσμος.

5.3 Οφέλη από την ένταξη στον κατάλογο των μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco

Η ένταξη της Σπιναλόγκα στον κατάλογο μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη τόσο στη διαρκή τοπική ανάπτυξη ακόμα και εν μέσω κρίσεων με σταθερή ζήτηση, όσο και στη διατήρηση της πολιτισμικής συνέχειας και της τοπικής ταυτότητας.

“...Συχνά οι άνθρωποι αξιολογούν τα αγαθά και τις υπηρεσίες ανάλογα με το πόσο συμβάλουν, ώστε να έχουμε την ελευθερία να ζούμε όπως επιθυμούμε. Και όλα όσα

θεωρούμε ότι έχουν κάποια αξία, είναι και αυτά τμήματα του πολιτισμού μας. Έτσι παρόλο που ο πολιτισμός συμβάλει στην ανάπτυξη δεν μπορεί να θεωρηθεί απλώς μέσο για την επίτευξη της. Ο ίδιος ο πολιτισμός μπορεί να είναι ο επιθυμητός στόχος, αφού δίνει νόημα στην ύπαρξη μας. Αυτός ο διπλός ρόλος δεν αφορά μόνο την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και άλλους αντικειμενικούς στόχους, όπως την προστασία του περιβάλλοντος, την ενίσχυση της κοινωνικής ανοχής ή τη δημιουργία δημοκρατικών θεσμών σε μια κοινωνία και θέτονται τα εξής ερωτήματα :δεν θα πρέπει να ακολουθήσουμε και εκείνη τη στάση που θα μας βοηθήσει να το επιτύχουμε; και γιατί άραγε θέλουμε να επιτύχουμε αυτούς τους στόχους; Όταν δώσουμε τη σωστή απάντηση τότε ο πολιτισμός μπαίνει στη σωστή διάσταση του όχι πλέον ως υπηρετής των στόχων αλλά ως η κοινωνική βάση των στόχων αυτών...” (Μπαλάσα, 2009, σελ.411).

Σαν γεγονός θεωρείται εξέχουσας σημασίας για όλη τη Κρήτη καθώς πρόκειται για ένα υψηλής αξίας καλοδιατηρημένο προϊόν με υψηλά έσοδα και πλήρη απασχόληση πολλών επιστημονικών και τεχνικών ειδικοτήτων. Αξίζει να επισημανθεί ότι οι τοπικές κοινότητες έχουν και οφέλη και ευθύνες μετά την εγγραφή ενός χώρου στον κατάλογο. Επιπροσθέτως θα προσδώσει μια διεθνή αναγνώριση σε αυτές τις αξίες και θα συγκεντρώσει ένα διευρυμένο οικουμενικό πλέον ενδιαφέρον γι’ αυτήν αλλά και για τη περιοχή γύρω της. Για τη τοπική πραγματικότητα η ένταξη της θα λειτουργήσει ως κίνητρο και τροχοπέδη συγχρόνως. Κίνητρο για μεγαλύτερη προσοχή και ενδυνάμωση των προσπαθειών σε θέματα προστασίας και διατήρησης και τροχοπέδη σε επιλογές εκσυγχρονισμού. Με άλλα λόγια είναι ένα κοινωνικό συμβόλαιο που δεσμεύει τους εμπλεκόμενους φορείς με στόχο το κοινό συμφέρον τους.

Αρχικά το εντεταγμένο σε αυτόν τον κατάλογο, αυτό μνημείο βρίσκεται θέση στην ιστοσελίδα της Unesco, που την επισκέπτονται καθημερινά εκατοντάδες χιλιάδες χρήστες ηλεκτρονικών υπολογιστών, μέσω του διαδικτύου και αποτελεί τεράστια δωρεάν διαφήμιση του μνημείου, με αποτέλεσμα να προσελκύει εκατομμύρια επισκεπτών απ’ όλο τον κόσμο στα πλαίσια του αρχαιολογικού τουρισμού με αυτονόητη ωφέλεια για την τοπική οικονομία. Ακόμα μετά την ένταξη, τίθεται αυτόματα υπό την αιγίδα της Unesco και χρηματοδοτείται γενναία για την ανασύλωση, τη συντήρηση και τη προστασία του. Στη ψηφιακή πύλη της Unesco στο διαδίκτυο «χτυπούν» καθημερινά περίπου 11 εκατομμύρια χρήστες και προβλέπεται μελλοντικά να φτάσουν τα 15 εκατομμύρια, που αναζητούν πληροφορίες για τα μνημεία που είναι εντεταγμένα στο κατάλογο. Αυτό σημαίνει ότι εφόσον στο κατάλογο αυτό συμπεριληφθεί και η Σπιναλόγκα η Ελούντα, και ο Άγιος Νικόλαος με αναφορά το νησί θα δέχονται εκατομμύρια επισκεπτών, που θα

γνωρίζουν το στίγμα της περιοχής, κερδίζοντας ανυπολόγιστης αξίας προστιθέμενο κεφάλαιο και πολύτιμη προβολή(Σγουρός Ο.,2011).

Τα εντεταγμένα μνημεία δέχονται πολλούς επισκέπτες καθώς λειτουργούν σαν μαγνήτες για τους τουρίστες, χάρη στου υψηλού κύρους της ποιότητας τους. Διαπιστώθηκε ότι οι τοποθεσίες που ανήκουν στο κατάλογο οι περισσότεροι είναι τουριστικοί προορισμοί και λαμβάνουν το 15% με 20% της τουριστικής αγοράς. Αυτό συμβαίνει και λόγω ότι η ένταξη δίνει φήμη στο εκάστοτε μνημείο. Αναφορικά μετά την ένταξη είχε παρατηρηθεί αύξηση επισκεπτών σε αρκετές τοποθεσίες όπως το Te Wahiponamu στη Νέα Ζηλανδία και στο Mesa Verde το εθνικό πάρκο στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Γενικά η ένταξη των μνημείων δίνει μια ώθηση σε πολλούς τομείς, αλλά η αξιοποίηση τους είναι υπόθεση όλων των εμπλεκομένων φορέων.

Η ανάλυση του αριθμού των επισκεπτών των μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς μας οδηγεί σε δυο συμπεράσματα. Πρώτον ότι παρατηρείται αύξηση επισκεπτών μετά την ένταξη κυρίως σε αποκεντρωμένες περιοχές σε αντίθεση με κεντρικές περιοχές όπου ο αριθμός είναι ήδη μεγάλος. Δεύτερον ότι η ένταξη ενός μνημείου στο κατάλογο έχει μεγαλύτερη επιρροή στους ξένους επισκέπτες παρά στους εγχώριους το οποίο έχει ως συνέπεια την αύξηση των επισκεπτών στη Σπιναλόγκα στη προκείμενη περίπτωση κατά τη διάρκεια των τουριστικών περιόδων. Το παραπάνω συνεπάγεται με το γεγονός του ότι αν αυξάνεται ο αριθμός των διεθνών επισκεπτών, αυξάνεται και το ενδεχόμενο να παραμείνουν για περισσότερο από μια μέρα και ενδέχεται να ξοδέψουν περισσότερα χρήματα. Η αύξηση των τουριστών στα μνημεία ανοίγει τις πόρτες και σε άλλους τομείς προώθησης του τόπου και συνάμα κα του μνημείου. Λόγω της μεγάλης επισκεψιμότητας που θα έχει το μνημείο μπορεί κατά συνέπεια να συμπεριληφθεί σε μεγάλες τουριστικές διαδρομές και να αυξηθεί η φήμη λόγω της όλο και μεγαλύτερης παροχής των μέσων ενημέρωσης (*Bart J.m Van de Aa., 2005*).

Κεφάλαιο 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι το εγχείρημα της εισαγωγής της Σπιναλόγκα είναι ένα δύσκολο και μεγάλο στοίχημα ωστόσο δεν είναι ακατόρθωτο. Η πλήρης κατανόηση της σημασίας των πολιτιστικών αξιών της, αποτελεί το εφελκυστικό για μία ξεχωριστή πολιτική διαχείριση που του αξίζει. Η μεγάλη ιστορική αξία του μνημείου υλική και άυλη πρέπει να μείνει αναλλοίωτη στο χρόνο και να διαφυλαχτεί από κινδύνους είτε φυσικούς, είτε από τον ανθρώπινο παράγοντα μέσω της ένταξης στο κατάλογο της Unesco. Οι ιδέες και η ιστορία του μνημείου πρέπει να πάρουν τη θέση που τους αξίζει. Όλα όσα κληρονομήσαμε από τους προγόνους μας πρέπει να εκτιμηθούν όσο το δυνατόν καλύτερα μπορούν. Το αίτημα για την ένταξη στην Unesco πληροί αθροιστικά τέσσερα από τα κριτήρια που έχει ορίσει η επιτροπή Παγκόσμιας κληρονομιάς ως προϋπόθεση. Ακόμα ο αρχαιολογικός χώρος της Σπιναλόγκα έχει περάσει από τους ελέγχους αυθεντικότητας και της θεσμικής προστασίας της ακεραιότητας του και τα προστασίας του περιβάλλοντος της γύρω περιοχής, ως χώρου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Τα ζητήματα που σχετίζονται άμεσα με το μνημείο προς εξέταση και τη πιθανότητα ένταξης του στο κατάλογο είναι τα εξής:

- *Διοίκηση
- *Χρηματοδότηση
- *Διαχείριση Κινδύνων
- *Διάχυση Πληροφοριών
- *Εποπτεία
- *Τοπική κοινωνία
- *Μεταβολές και Επεμβάσεις στο χώρο του μνημείου
- *Προστασία φυσικού περιβάλλοντος
- *Εποχικότητα

Συμπερασματικά η ένταξη στον κατάλογο της Unesco μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη τόσο στη τοπική ανάπτυξη όσο και στη πολιτισμική ταυτότητα της. Κάνοντας το μνημείο διεθνώς γνωστό αυτομάτως προκαλείται η ανάγκη για μεγαλύτερη προσοχή και ενδυνάμωση των προσπαθειών σε θέματα διατήρησης και προστασίας από την τοπική κοινωνία. Μέσω του διαδικτύου γίνεται μεγάλη προβολή των εντεταγμένων μνημείων σε εκατομμύρια χρήστες που αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προσφέρεται στην Σπιναλόγκα δωρεάν διαφήμιση. Ακόμα χρηματοδοτείται από την Unesco το μνημείο για αναστύλωση

και συντήρηση και αυτό αποτελεί μεγάλη βοήθεια στη σημερινή εποχή όπου τα χρηματοδοτικά προγράμματα όλο και μειώνονται. Επίσης βάσει έρευνας που έγινε στο βιβλίο της Bart J. M. van der Aa διαπιστώθηκε ότι τα περισσότερα μνημεία ανήκουν σε τουριστικούς προορισμούς, που αυτό σημαίνει ότι λαμβάνουν μερίδιο της τουριστικής αγοράς.

Παρόλο τα θετικά που αναφέραμε το εγχείρημα αυτό παρουσιάζει και τα αρνητικά του. Σίγουρα δεν υπάρχει καμία μορφή τουρισμού χωρίς κάποια αρνητική συνέπεια στο περιβάλλον, ειδικά αφού προβλέπεται αύξηση του τουρισμού μετά την ένταξη όπως αναφέρθηκε στα πλεονεκτήματα. Θα πρέπει η τοπική κοινωνία να είναι έτοιμη να ανταπεξέλθει στο μεγάλο κύμα τουρισμού που πρόκειται να δεχθεί και στις επιπτώσεις που θα έχει αυτό.

Για να αποφευχθούν όλα τα παραπάνω θα πρέπει πολλοί φορείς να καταβάλουν συνειδητά μεγάλη προσπάθεια αποφυγής όλων των παραπάνω προβλημάτων, δίνοντας ριζοσπαστική λύση στο πρόβλημα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ίσως δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα η πολιτική ωριμότητα που θα έπρεπε να υπάρχει για να γίνουν οι κατάλληλες διαχειριστικές ενέργειες έτσι ώστε και οι κάτοικοι του νησιού και οι επαγγελματίες και τέλος οι επισκέπτες να αφογκράζονται η κάθε κατηγορία ξεχωριστά τα οφέλη της ένταξης του μνημείου στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς.

Το έργο σήμερα βρίσκεται στη δεύτερη φάση αναστήλωσης όπου και έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα ΕΣΠΑ υπό την αιγίδα της 13^η Εφορίας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Ήδη η πρώτη φάση από την ομάδα του ΤΕΕ/ΤΑΚ της μελέτης που αφορά τη σύνταξη του φακέλου έχει ήδη παραδοθεί και μένει πλέον απόφαση από το Υπουργείο Πολιτισμού για την συμπερίληψη στη σχετική προς ένταξη λίστα των μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ :

- Αύξηση τουριστικής προσέλευσης στο νησί.
- Ενδυνάμωση των κοινωνικών εκδηλώσεων και του τοπικού ενδιαφέροντος για το μνημείο.
- Ανάπτυξη των εγκαταστάσεων ως όφελος για τους κατοίκους.
- Αναζωογόνηση Πολιτισμού και Παραδόσεων.
- Οικονομική άνθηση μέσω της αύξησης του τουριστικού κύματος.
- Επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα.

- Βελτίωση γενικότερα της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος λόγω έργων υποδομής που θα πρέπει να κατασκευαστούν λόγω αύξησης τουρισμού.
- Μεγάλη προβολή του μνημείου μέσω της ιστοσελίδας της Unesco και κατ' επέκταση όλου του νησιού.
- Χρηματοδοτικά προγράμματα για το μνημείο μέσω της Unesco.
- Μεγάλη τιμή για όλο το νησί της Κρήτης.

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ:

- Αντιπαραθέσεις με παραδοσιακές χρήσεις γης.
- Αύξηση κόστους υποδομής
- Αλλοίωση των κοινωνικών δομών, λόγω της αλόγιστης χρήσης των φυσικών πόρων.
- Αντιπαραθέσεις σχετικές με τη χρήση των πόρων. Όπως ανταγωνισμός στον τουρισμό και στους τοπικούς παράγοντες.
- Καθυστέρηση επίτευξης υλοποίησης έργου λόγω περιορισμένης πολιτικής ωριμότητας.
- Δύσκολη περίοδος από οικονομική άποψη.

Εν κατακλείδι τα πλεονεκτήματα της ένταξης της Σπιναλόγκα πιστεύω ότι προσπερνούν, καλύπτοντας τις όποιες δυσκολίες υπάρχουν, καταφέρνοντας με την υποχώρηση που θα πρέπει να γίνει απ' όλους για το καλύτερο του τόπου να δημιουργηθούν κ προοπτικές ανάπτυξης σε όλους τους τομείς, γιατί ο τόπος που σέβεται τον εαυτό του, υποχρεώνει και τους επισκέπτες του να το πράξουν. Η αξία του τόπου πρέπει να παραμείνει αυθεντική, καθώς κατά τον κ. Μπαμπινιώτη αυθεντικό καλείται αυτό που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, που δεν είναι ψεύτικο, που δεν αποτελεί απομίμηση ή αντίγραφο αλλά είναι αυτό που φανερώνει γνησιότητα και ειλικρίνεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Archaeology and Arts.,(2012), **Στην τελική φάση η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Κνωσού**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο :<http://www.archaiologia.gr/blog/2012/04/27/%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%86%CE%AC%CF%83%CE%B7-%CE%B7-%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%B9/> (ημερομηνία προσπέλασης 11/4/2012)
2. Archaeology and Arts.,(2010), **Στόχος η ένταξη της Κνωσού στα μνημεία της Unesco**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.archaiologia.gr/>
3. Bart, J.m Van de Aa., (2005), Chapter 6, **Touring world heritage of humanity; Obtaining world heritage status and the impact of listing University of Groningen**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://dissertations.ub.rug.nl/FILES/aculties/rw/2005/b..m.van.der.aa/c6.pdf>, (ημερομηνία προσπέλασης 13/4/2012)
4. Creta Live.gr, (2010), **ΣΥΡΙΖΑ: Αόριστες απαντήσεις για την αξιοποίηση των αρχαιολογικών θησαυρών της Κρήτης**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.cretalive.gr/posts/printme/10101>(ημερομηνία προσπέλασης 15/4/2012)
5. UNESCO (2012a), **The Organization's history**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο : <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/history/#topPage> (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
6. UNESCO (2012c), **“World Heritage Center”**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο <http://whc.unesco.org/en/about/>(ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
7. UNESCO, (2012b), **“The Criteria for selection”** Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://whc.unesco.org/en/criteria> (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
8. Ανδριώτης Κ.,(2002), **“Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά στοιχεία του”**, (Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο : www.uehr.panteion.gr/topos/gr/pdf/7_andriotis.pdf (ημερομηνία προσπέλασης:15/4/2012)

9. Ατσαλάκης Μ.,(2011) **‘‘Προχωρούν τα έργα στην οχυρή νησίδα της Σπιναλόγκας’’**, Εφημερίδα Ανατολή (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
10. Δελτίο Τύπου Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας Τμήμα Ανατολικής Κρήτης., Σγουρός.,(2011) Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: www.teedk.gr(ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
11. Εφημερίδα Καθημερινή.,(2012) **‘‘Εργασίες αναστήλωσης της Σπιναλόγκας’’**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_kathbreak_1_27/03/2012_434990 (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
12. Ζερβάκη Α.,(2010) : **‘‘Η έννοια της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας, η συμβολή της Unesco’’**.
13. Ηγουμενάκης Ν., (1997) **‘‘Τουριστική οικονομία’’** Τόμος Α και Β,
14. Καλομοίρης Μ., Αθήνα., (2011) **‘‘Το Μανιφέστο της αισιοδοξίας’’**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.athensvoice.gr/the-paper/article/370/%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%86%CE%AD%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B1%CE%B9%CF%83%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BE%CE%AF%CE%B1%CF%82-> (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
15. Μακράκης Μ., (2009) : **‘‘Ελούντα, η ιστορία της μέσα από την ιστορία της Κρήτης’’**.
16. Μαμούχα Σ., (2010) **ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ: ΣΥΝΟΛΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ (20-22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2010)**, ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ, ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ, Τεύχος 23-24, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://des.panteion.gr/docs/teuxos%2023-24_23_3_11.pdf (ημερομηνία προσπέλασης : 5/4/2012).
17. Μαυρικάκης Κ.,(2010), **‘‘Σπιναλόγκα 1903-1957: 50 χρόνια μετά...’’**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://librodoro.blogspot.com/2007/10/1903-1957-50.html>(ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)

18. Μαυρικάκης Κ., (2012) **Η εικαστική μεταμόρφωση της Σπιναλόγκας**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://librogoro.blogspot.com/2012/04/blog-post11.html> (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
19. Μιχελογιάννη Δ., (2010), **‘‘Η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της Κρήτης και της UNESCO’’**, Χανιά, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.haniotika-nea.gr/51633-%CE%97%20%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CF%86%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%AC%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%9A%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20UNESCO%20.html> (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
20. Μοσχόβη Γ., 2005(Αθήνα): **‘‘Σπιναλόγκα’’**
21. Μπαλάσα-Φλέγκα Ε., 2009(Θεσσαλονίκη): **Δράσεις και πολιτικές της Unesco**
22. ΜΥΡΙΑΛΛΑ Δ., (2011), **‘‘Παγκόσμια μνημεία, ελληνικά προβλήματα’’**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=254560> (ημερομηνία προσπέλασης 20/4/2012)
23. ΠΑΤΡΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ (2005), **‘‘Ξέχασαν την Κνωσό από τον κατάλογο της UNESCO’’**, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.patris.gr/articles/75961/33156?PHPSESSID> , (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
24. ΠΑΤΡΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ (2006), **‘‘Προτεραιότητα η ένταξη της Κνωσού στα μνημεία της UNESCO’’** Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.patris.gr/articles/89011?PHPSESSID> (ημερομηνία προσπέλασης :10/4/2012)
25. **Πρακτικό Συνεδριάσεως του Δημοτικού συμβουλίου του Αγίου Νικολάου**, (2011) Διαθέσιμο: ΑΔΑ: 4Α8ΗΩΚΨ-ΒΔΔ, static.diavgeia.gov.gr/doc/4A8HΩKΨ-BΔΔ, Διαθέσιμο: <http://dissertations.ub.rug.nl/FILES/faculties/rw/2005/b.j.m.van.der.aa/c6.pdf> (ημερομηνία προσπέλασης 20/4/2012)
26. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΩΝ (2011), **‘‘Δελτίο Τύπου για τη Σπιναλόγκα’’**, Αθήνα, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: www.sea.org.gr/press/pages/viewpress.aspx?PressID=76 , (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)

27. Τσάρτας Π. (2010), **“Η σημασία του τουρισμού για την Ελληνική οικονομία / κοινωνία και προτάσεις πολιτικής για την τουριστική ανάπτυξη”**, Πανεπιστήμιο Αιγαίου Εργαστήριο Τουριστικών Ερευνών και Μελετών Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο http://www.greektourism2020.gr/fileadmin/GreekTourism2020/gt2020_documents/oreksi_diavasma/100201Meleth.pdf: (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
28. Υπουργείο Πολιτισμού/Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς.,(2007) ΟΔΥΣΣΕΥΕΣ. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://odysseus.culture.gr/h/2/gh21.html> (ημερομηνία προσπέλασης 10/4/2012)
29. Χισλόπ Βικτόρια (2007), **“Το νησί”**, Εκδόσεις: Διόπτρα (μετάφραση από το αγγλικό πρωτότυπο: HISLOP VICTORIA, THE ISLAND, HEADLINE PRESS LTD, 2005)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

